

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „LEADER programa“ veiklos srities „Parengiamoji parama“ įgyvendinimo taisyklių, taikomų projektams, skirtiems 2023–2027 metų vietos plėtros strategijoms parengti,
3 priedas

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

Vietos veiklos grupės pavadinimas:	Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG)
Vietos plėtros strategijos pavadinimas:	Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023 - 2027 m.
Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo laikotarpis:	2023-2027 m
Ar keičiasi VPS įgyvendinimo teritorija lyginant su 2014-2020 m.?	☐ Taip ☒ Ne
Teminė VPS	☐ Taip ☒ Ne
VPS tema	Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.
VPS data:	2023-05-29
VPS versija:	1

TURINYS

I SKYRIUS: KAS MES ESAME? (VVG TERITORIJOS SITUACIJOS ANALIZĖ IR POREIKIAI)	2
1. VVG TERITORIJOS SITUACIJOS IR POREIKIŲ ANALIZĖ	4
1.1. Trumpas VVG pristatymas	4
1.2. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys	5
1.3. VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas	6
1.4. VVG teritorijos gyventojų nuomonė apie VVG teritorijos situaciją ir poreikius	7
1.5. VVG teritorijos socialinė situacija (įskaitant informaciją apie skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančius asmenis ir (arba) jų grupes)	9
1.6. VVG teritorijos ekonominė situacija	14
1.7. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros išteklių	22
1.8. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė	25
1.9. Papildoma informacija	27
2. VVG TERITORIJOS STIPRYBĖS, SILPNYBĖS, GALIMYBĖS IR GRĖSMĖS (SSGG)	27
3. VVG TERITORIJOS POREIKIAI IR JŲ PAGRINDIMAS	27
3.1. VVG teritorijos poreikių sąrašas	27
3.2. VVG teritorijos poreikių pagrindimas	27
4. VPS TEMOS PAGRINDIMAS (PILDOMA TEMINĖMS VPS)	27
5. VVG PRISTATYMAS IR VERTYBĖS, VVG TERITORIJOS VIZIJA IKI 2030 M. IR VVG MISIJA	27
5.1. Apibendrinta informacija apie VVG	27
5.2. Apibendrinta informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo sudėtį	28
5.3. Informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo kompetencijų įvairovės užtikrinimą	28
5.4. VVG vertybės	29
5.5. VVG teritorijos vizija iki 2030 m.	29
5.6. VVG misija	29
II SKYRIUS: KO MES SIEKIAME? (VPS TIKSLAI, RODIKLIAI IR SIEKIAMAI POKYČIAI)	30
6. VVG TERITORIJAI AKTUALŪS BŽŪP TIKSLAI	30
7. KIEKYBINIAI VPS TIKSLAI	30
7.1. VPS produkto ir rezultato rodikliai iki 2029 m.	30
7.2. Metinės rodiklių reikšmės	30
8. POKYČIAI, KURIŲ SIEKIAMA VVG TERITORIJOJE (KIEKYBINE IŠRAIŠKA)	31
9. APIBENDRINTA INFORMACIJA APIE VPS	32
III SKYRIUS: KAIP MES PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS? (VPS PRIEMONĖS, FINANSINIS PLANAS, ĮGYVENDINIMO ORGANIZAVIMAS IR VALDYMAS)	33
10. VPS PRIEMONĖS	33
10.1. VPS priemonių sąrašas	33
10.2. VPS priemonių sąsajos su BŽŪP tikslais	33
10.3. VPS priemonių sąsajos su VVG teritorijos poreikiais	33
10.4. VPS priemonių aprašymas	33
10.5. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	33
10.6. VPS priemonių rezultato rodikliai	33
11. PRELIMINARUS VPS ĮGYVENDINIMO PLANAS	34
12. VPS FINANSINIS PLANAS	34
12.1. VPS išlaidos pagal išlaidų kategorijas ir priemonių rūšis	34
12.2. Metinis VPS išlaidų planas	34
13. ES IR NACIONALINIŲ HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ IR PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS	35
13.1. Subregioninės vietovės principas	35
13.2. „Iš apačios į viršų“ principas	36
13.3. Partnerystės principas	37
13.4. Bendradarbiavimo principas	38
13.5. Inovacijų principas	39
13.6. Jaunimas	40
13.7. Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	41
14. VPS VIEŠINIMO IR VVG TERITORIJOS GYVENTOJŲ AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI	42
14.1. Informacija apie VPS viešinimą ir derinimą su visuomene VPS rengimo metu	42

14.2.	<i>VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo strategija VPS įgyvendinimo metu .....</i>	<i>43</i>
15.	<i>VPS ĮGYVENDINIMO VIDAUS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO SISTEMA.....</i>	<i>43</i>
15.1.	<i>VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistemos apibūdinimas .....</i>	<i>43</i>
15.2.	<i>VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo funkcijos pagal subjektus.....</i>	<i>45</i>
IV DALIS: VPS PRIEDAI		47

I skyrius: Kas mes esame? (VVG teritorijos situacijos analizė ir poreikiai)

1. VVG teritorijos situacijos ir poreikių analizė

1.1. Trumpas VVG pristatymas

Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG) (toliau - Dzūkijos VVG) įregistruota Juridinių asmenų registre 2004 m. rugpjūčio 20 d. Teisinė forma: Asociacija. Įmonės kodas: 300048884. Biuro adresas: Vilniaus g. 1 – 416, 427 kab., LT – 67106, Lazdijai. Interneto puslapis: <http://www.dzukijosvvg.lt/> Socialinio tinklo (Facebook) paskyra: Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija - Dzūkijos VVG, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100080356943528>.

Dzūkijos VVG veiklos pradžioje apėmė visą Alytaus apskrities kaimišką teritoriją: Alytaus, Druskininkų, Lazdijų ir Varėnos rajonų savivaldybes bei Druskininkų ir Varėnos miestus. 2008 m. spalio 28 d. visuotiniame asociacijos narių susirinkime buvo priimtas sprendimas dėl asociacijos veiklos teritorijos sumažinimo iki Lazdijų rajono savivaldybės ribų.

2015 m. rugsėjo 9 d. visuotiniame asociacijos narių susirinkime buvo priimtas sprendimas dėl asociacijos veiklos teritorijos sumažinimo iki Lazdijų rajono savivaldybės ribų be Lazdijų miesto.

Dzūkijos VVG – pilietinei visuomenei, verslui ir vietos valdžiai atstovaujantis viešasis juridinis asmuo, savo veikla siekiantis įgyvendinti Dzūkijos VVG teritorijos plėtros tikslus ir tenkinti Dzūkijos VVG teritorijos gyventojų bei jų bendruomenių poreikius.

Šiuo metu Dzūkijos VVG sudaro 51 narys (1 priedas. VVG narių sąrašas), kurie atstovauja pilietinės visuomenės, verslo ar vietos valdžios sektorius, t. y. įvairias organizacijas, įstaigas ir įmones, veikiančias VVG teritorijoje. Dzūkijos VVG Steigiamajame susirinkime dalyvavo 25 organizacijos. Vėliau narių skaičius kito: 2010 m. vasario 25 d. buvo 26 nariai; 2015 m. gruodžio 31 d. – 55; 2019 m. gruodžio 31 d. – 53; 2020 m. gruodžio 31 d. – 53; 2021 m. gruodžio 31 d. – 54; 2022 m. gruodžio 31 d. – 52.

Dzūkijos VVG kolegialų valdymo organą - valdybą sudaro 11 narių (2 priedas. VVG kolegialaus valdymo organo (KVO) narių sąrašas).

Dzūkijos VVG valdyba patvirtinta 2023 m. kovo 15 d. visuotiniame narių susirinkime. Dzūkijos VVG valdyba atitinka Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, įgyvendinimo taisyklių, patvirtintų 2023 m. sausio 6 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras įsakymu „Dėl vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, įgyvendinimo taisyklių, patvirtinimo“ Nr. 3D-4 reikalavimus:

1. Dzūkijos VVG valdybos nariai atstovauja skirtingoms interesų grupėms - 5 (45 proc.) valdybos nariai atstovauja vietos socialinius interesus (pilietinės visuomenės atstovai); 4 (36 proc.) - vietos privačius ekonominius interesus (verslo atstovai); 2 (18 proc.) - viešojo administravimo institucijas ar įstaigas (vietos valdžios atstovai);

2. Dzūkijos VVG valdyboje išlaikyta lyčių pusiausvyrą: 45,46 proc. valdybos sudaro vyrai (5 valdybos nariai) ir 54,54 proc. moterys (6 valdybos narės);

3. Dzūkijos VVG valdybos narių sudėtyje 54,54 proc. (6 valdybos nariai) sudaro asmenys (jų išrinkimo į Dzūkijos VVG valdybą dieną) iki 40 m. amžiaus, iš jų 2 – jaunimas iki 29 m.;

4. Į Dzūkijos VVG valdybą išrinktas organizacijos veikiančios asmenų, turinčių negalią ir pažeidžiamų ir atskirtų visuomenės grupių teisių ir gerovės užtikrinimo srityse, atstovas, atstovauti socialiniams interesams.

Dzūkijos VVG ir valdybos nariai pagal savo kompetencijas įsitraukė į VPS įgyvendinimą ankstesniais VPS įgyvendinimo laikotarpiais.

1.2. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys

Dzūkijos VVG veikia Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje (toliau – Savivaldybė) (išskyrus Lazdijų miestą). Ji yra vientisa geografinė, teritorinė-administracinė, ekonominė, socialinė ir kultūrinė prasmėmis. Lazdijų rajono savivaldybė įsikūrusi pietvakarinėje Lietuvos ir Alytaus apskrities dalyje ir ribojasi su dviem užsienio valstybėmis – Lenkija ir Baltarusija. **(R1)**.

Lazdijų rajono savivaldybė užima 1 306 km² teritoriją [1]. Didelę dalį rajono teritorijos (42976, 15 ha) užima miškai Dalį savivaldybės teritorijos užima Veisiejų ir Metelių regioniniai parkai. [2], pastaruoju metu tapę turistų traukos objektais. **(R2)**. Rajone – daugiau nei pusantro šimto ežerų, kurie užima 10738, 51 ha plotą. Didžiausi – Dusia (2346 ha), dar vadinamas Dzūkijos jūra (trečias pagal dydį ežeras Lietuvoje), Metelys (1298 ha), Seirijis (511 ha) [3]. Rajono pakraščiu teka didžiausia Lietuvos upė – Nemunas, pietiniu rajono pakraščiu – Baltoji Ančia ir Seira. Rajonas turtingas nuostabiais kraštovaizdžiais. **(R3)**

Savivaldybėje veikia 11 struktūrinių savivaldybės administracijos teritorinių padalinių – seniūnijų: 1. Būdviečio seniūnija; 2. Kapčiamiesčio seniūnija; 3. Krosnos seniūnija; 4. Kučiūnų seniūnija; 5. Lazdijų miesto seniūnija; 6. Lazdijų seniūnija; 7. Noragėlių seniūnija; 8. Seirijų seniūnija; 9. Šeštokų seniūnija; 10. Švėtežerio seniūnija; 11. Veisiejų seniūnija [4]. Dzūkijos VVG teritorija apima visas seniūnijas, išskyrus vieną - Lazdijų miesto seniūniją. Taigi Dzūkijos VVG teritorija apima 10 Savivaldybės seniūnijų: 1. Būdviečio seniūnija; 2. Kapčiamiesčio seniūnija; 3. Krosnos seniūnija; 4. Kučiūnų seniūnija; 5. Lazdijų seniūnija; 6. Noragėlių seniūnija; 7. Seirijų seniūnija; 8. Šeštokų seniūnija; 9. Švėtežerio seniūnija; 10. Veisiejų seniūnija.

Savivaldybės centras Lazdijai (vienintelė Lazdijų rajono savivaldybės teritorija nepatenkanti į Dzūkijos VVG teritoriją) – daugiau kaip 400 metų skaičiuojantis miestas, kurio plotas - 4,8 km² (480 ha) [2], tai sudaro labai nedidelę Lazdijų rajono savivaldybės dalį (0,4 proc.) , kuriame gyvena 4 016 gyventojų [5], tai sudaro nedidelę Lazdijų rajono savivaldybės gyventojų dalį (22 proc.), pagal jame gyvenančių gyventojų skaičių galėtų būti priskiriamas kaimiškajai vietovei (iki 6 000 gyventojų). Lazdijų rajone yra du miestai – Lazdijai ir Veisiejai.

Dzūkijos VVG teritorijoje yra 1 miestas – Veisiejai, kuris pagal jame gyvenančių gyventojų skaičių, kuris yra 1 141 [5], priskiriamas kaimiškajai vietovei. Visi kiti gyventojai gyvena kaimo vietovėse.

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, pagal visuotinį gyventojų ir būstų surašymą Dzūkijos VVG teritorijoje 2021 metais buvo 14 231 gyventojai (iš 18 247 (Lazdijų rajono sav. gyventojų skaičius) atėmus 4 016 (Lazdijų miesto gyventojų skaičius) [5]. Žemiau pateikiama statistiniai gyventojų skaičiaus duomenys pagal seniūnijas [6] :

Seniūnija	Gyventojų skaičius (2011 m. gyventojų surašymo duomenys)	Gyventojų skaičius (2021 m. gyventojų surašymo duomenys)	Pokytis (- sumažėjo, + padidėjo) skaičiais/proc.
Būdviečio seniūnija	1 061	883	-178/16,77
Kapčiamiesčio seniūnija	1 069	832	-237/22,17
Krosnos seniūnija	918	692	-226/24,61
Kučiūnų seniūnija	805	639	-166/20,62
Lazdijų miesto seniūnija	4 531	4 016	-515/11,36
Lazdijų seniūnija (kaimiškoji)	2 538	2 413	-125/4,9
Noragėlių seniūnija	1 018	776	-242/23,77
Seirijų seniūnija	2 174	2 024	-150/6,89
Šeštokų seniūnija	1 674	1 252	-422/25,20
Švėtežerio seniūnija	919	1 521	+602/39,57

Veisiejų seniūnija	2 367	3 199	+832/26,00
Šlavantų seniūnija	590	-	-590/100
Teizų seniūnija	1 361	-	-1 361/100
Lazdijų r. sav.	22 455	18 247	-4 208/18,73
Lazdijų r. sav. be Lazdijų miesto	17 924	14 231	-3 693/20,60

2011 metais Dzūkijos VVG teritorijoje buvo 17924 gyventojai, o 2021 metais gyventojų Dzūkijos VVG teritorijoje sumažėjo iki 14 231, t.y. 3 693 gyventojais arba 20,6 procento.

Dzūkijos VVG teritorijoje 2011 m. buvo 306 gyvenamosios vietovės, o 2021 m. – 299 (sumažėjo 2 proc.). Dzūkijos VVG teritorijoje vyrauja nedideli kaimai, turintys 10-49 gyventojus, tokie kaimai sudaro 43,1 proc. visų gyvenamųjų vietovių. Yra 5 dideli kaimai (nuo 400 iki 700 gyventojų) – Kapčiamiestis, Krosna, Seirijai, Šeštakai, Šventežeris, kurie žmonių vadinami miesteliais, jie sudaro tik 1,7 proc. visų gyvenamųjų vietovių. Detalūs duomenys pateikiami žemiau esančioje lentelėje. [9]

Dzūkijos VVG teritorija pagal gyvenamosios vietovės dydį	Gyventojų skaičius (2011 m. gyventojų surašymo duomenys)	Gyventojų skaičius (2021 m. gyventojų surašymo duomenys)
1-9 gyventojai	81	98
10-49 gyventojai	134	129
50-99 gyventojai	46	38
100-199 gyventojai	27	22
200-299 gyventojai	11	6
300-399 gyventojai	1	-
400-499 gyventojai	2	3
500-999 gyventojai	3	2
1000-1999 gyventojai (Veisiejų miestas)	1	1
Viso	306	299

1.3. VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Dzūkijos VVG teritorija pasižymi turima siena su dviem užsienio valstybėmis – Lenkija ir Baltarusija. Kaimynystė su Lenkija suteikia galimybes savivaldybėje plėtoti tarptautinį verslą. Strategiškai patogi geografinė Lazdijų rajono savivaldybės padėtis suteikia geras galimybes tiesioginių užsienių investicijų pritraukimui **(R4)**.

Lazdijų rajono savivaldybėje daug vandens telkinių bei upių, kurie tinkami vandens turizmui – žygiams baidarėmis, plaukiojimui laivais, buriavimui **(R5)**. Rajonas garsėja ežerų gausa, jų priskaičiuojama per pusantro šimto, jie užima 8 proc. teritorijos [3]. Didžiausi ežerai – Dusia (2346 ha), dar vadinamas Dzūkijos jūra (trečias pagal dydį ežeras Lietuvoje), Metelys (1298 ha), Seirijis (511 ha) [3]. Rajono pakraščiu teka didžiausia Lietuvos upė – Nemunas, pietiniu pakraščiu – Baltoji Ančia ir Seira.

Lazdijų rajono savivaldybėje gausu miškų, jie užima 42976, 15 ha, beveik trečdalį, 32,8 proc. [1] visos teritorijos. Didžiausias ir gražiausias rajono miškas – Kapčiamiesčio giria. Į valstybės saugomų teritorijų sąrašą įtrauktas Pertako miškas ir Dainavos giria. **(R6)**

Lazdijų rajono savivaldybėje veikia Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcijos Metelių regioninis parkas ir Veisiejų regioninis parkas [8] **(R7)**.

Remiantis Lazdijų turizmo centro duomenimis, Lazdijų krašte yra registruotos 51 kaimo turizmo sodyba, 14 stovyklaviečių, 2 kempingai, 2 nakvynės namai [7]. Tai sudaro sąlygas palankiai kaimo turizmo ir poilsio plėtrai rajone. **(R8)**

Nepakartojamas kraštovaizdis, ekologiniu požiūriu švarūs gamtos turtai sudaro visas galimybes turizmui plėtoti. Parengti maršrutai, kuriais galima keliauti vandeniu (daugiausia baidarėmis), dviračiais, žirgais, automobiliais ar pėsčiomis ir pažinti Dzūkijos VVG apylinkes, saugomas teritorijas **(R9)**.

Per Dzūkijos VVG teritoriją eina vienas iš dviejų svarbiausių regioninių kelių: Alytus – Lazdijai – Lenkija, jungiančių Lietuvą ir Lenkiją. Lazdijų rajono geležinkelių sistemos specifika sukuria itin palankias sąlygas investicijų į regioną pritraukimui bei logistikos verslo plėtojimui **(R10)**.

Kurortinį statusą turinčios kaimyninės Druskininkų savivaldybės potencialas pritraukti didelius klientų srautus gali būti išnaudotas Dzūkijos VVG turizmo verslo plėtrai. Tai sąlygoja patogus susisiekimas, lengvas Dzūkijos VVG teritorijos pasiekiamumas (labai arti nuo Druskininkų savivaldybės, dalis Dzūkijos VVG teritorijos gali būti traktuojama kaip „pakeliu“ keliaujant į Druskininkus) **(R11)**.

1.4. VVG teritorijos gyventojų nuomonė apie VVG teritorijos situaciją ir poreikius

Dzūkijos VVG teritorijos gyventojų nuomonės, teritorijos situacijos ir poreikių analizė buvo atliekama kompleksiskai ir nuosekliai, šiais etapais:

I. 2022 m. įgyvendinant teritorinio bendradarbiavimo projektus „Pažangaus kaimo tinklaveikos kūrimas“ ir „LEADER idėjų tinklaveika“, 8 kaimo bendruomenės pasirengė savo teritorijų veiklos strategijas 2022-2027 m. (išsami informacija bei parengtos veiklos strategijos skelbiamos Dzūkijos VVG svetainėje, <https://www.dzukijosvvg.lt/node/883>). Renginių bendruomenėse metu (kiekvienoje bendruomenėje vyko po 5 renginius) bendrų, aktyvių diskusijų metu, naudojant „Smegenų šturmo“ ir kitus metodus buvo išgrynintos bendruomenių stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG), ištekliai, turimas potencialas, poreikiai, veiklos prioritetai, tikslai ir uždaviniai, projektinės idėjos bei priemonės **(R12)**. Kaimo bendruomenių veiklos strategijų 2022-2027 m. ištraukos pateikiamos 8 priede.

II. 2023 m. sausio – vasario mėn. atliktas Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimas, naudojant anketinės apklausos metodą, pasitelkus internetinę programą <https://apklausa.lt/>. (<https://apklausa.lt/f/lazdiju-rajono-savivaldybes-kaimo-gyventoju-ir-organizaciju-poreikiu-tyrimas-l6sryny/answers.html>). Kvietimai dalyvauti tyrime buvo paskelbti viešai - Dzūkijos VVG internetinėje svetainėje (<https://www.dzukijosvvg.lt/node/1133>) ir socialinio tinklo paskyroje (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100080356943528>). Gauti 267 respondentų, dalyvavusių tyrime atsakymai. (9 priedas. Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimui naudotos apklausos anketos klausimynas; 10 priedas. Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimo duomenys).

Svarbiausieji tyrimo aspektai **(R13)**:

1. Į klausimą „Kokiu gyvenamosios vietovės bruožu ar vietos gyvenimo ypatumu Jūs labiausiai didžiuojatės?“ daugiausia respondentų atsakymų buvo: Gamta ir kraštovaizdžiu (39,9 proc.), Čia gyvenančiais žmonėmis (16,1 proc.), Kultūra, istorija, tradicijomis (14,7 proc.), Kaime veikiančia bendruomenine organizacija (12,7 proc.). Mažiausiai - Ekonominė padėtimi (1,3 proc.), Infrastruktūra (keliai, mokyklų, kultūros įstaigų tinklas ir pan.) (4,1 proc.).

2. Į klausimą „Kokia Jūsų gyvenamosios vietovės problema yra opiausia?“ daugiausia

respondentų atsakymų buvo: Gyventojų skaičiaus mažėjimas (19,1 proc.), Nedarbas (18,0 proc.), Kaimo gyventojų senėjimas (15,9 proc.), Mažos kaimo gyventojų pajamos (11,5 proc.), Bendrystės trūkumas tarp gyventojų (8,9 proc.).

3. Į klausimą „Europos Sąjungos parama Lietuvos kaimui bus teikiama ir laikotarpiu iki 2027 m. Kokioms veiklos sritims Jūsų nuomone turėtų būti skiriama parama?“ daugiausia respondentų atsakymų buvo, kad svarbu: Parama darbo vietų kūrimui (89,9 proc.), Paslaugų gyventojams (švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo ir pan.) plėtra (76,8 proc.), Socialinės atskirties ir skurdo mažinimas bei socialinės integracijos ir užimtumo skatinimas, socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros prieinamumo didinimas (75,7 proc.), Bendruomeniškumą ir gyventojų aktyvumą skatinančios iniciatyvos (71,9 proc.), Inovacijų skatinimas ir jų diegimas kaimo vietovėse (70,4 proc.), Vietos produkcijos perdirbimo ir realizavimo skatinimas (70,4 proc.), Turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra (64,4 proc.), Socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra (61,4 proc.), Mokymosi visą gyvenimą skatinimas, inovacijų ir skaitmeninimo diegimas (51,3 proc.).

4. Į klausimą „Ar trūksta Jūsų gyvenamojoje vietovėje šių paslaugų?“ daugiausia respondentų atsakymų buvo, kad taip, trūksta: Pavežėjimo paslaugos (61,8 proc.), Galimybės įsigyti kokybiškų/šviežių maisto produktų tiesiai iš gamintojo (54,7 proc.), Aplinkos tvarkymas ir paslaugos namų ūkiams (vejų nupjovimas, vaismedžių genėjimas, sklypų įdirbimas, kaminų valymas, šulinių išvalymas ir pan.) (54,7 proc.), Vyresnio amžiaus asmenų priežiūra (slauga, aprūpinimas būtiniaisiais pirkiniais ir pan.) (50,9 proc.).

5. Į klausimą „Kaip manote, kas trukdo Jūsų bendruomenei organizuoti savo verslą bei teikti įvairias paslaugas?“ daugiausia respondentų atsakymų buvo: Bendruomeninė organizacija yra per silpna organizaciniu požiūriu, kad galėtų sėkmingai imtis ūkinės veiklos (23,8 proc.), Trūksta palaikymo iš šalies (18,0 proc.), Bendruomenė nenori rizikuoti ir vengia atsakomybės (15,1 proc.), Trūksta gerų idėjų (14,5 proc.).

6. Į klausimą „Kaimo bendruomenės turi galimybę vykdyti ekonominę veiklą ir gauti pajamų. Kokios veiklos galėtų imtis Jūsų gyvenamojoje vietovėje veikiančios bendruomenės?“ Ūkininkų gaminamos produkcijos pardavimas (71,9 proc.), Kulinarinio paveldo produktų gamyba ir pardavimas (67,0 proc.), Gamtos gėrybių, vaistažolių rinkimas, džiovinimas ir pardavimas (64,8 proc.), Transporto paslaugos (neįgaliems, senyvo amžiaus, vienišiams, nepasiturintiems asmenims) (62,5 proc.), Pramogų organizavimas (62,9 proc.), Įvairios paslaugos turistams (apgyvendinimas, maitinimas, gido paslaugos) (57,7 proc.).

7. Į klausimą „Ar Jūs pats imtumėtės smulkaus verslo, jei jo pradžiai būtų suteikta ES parama?“ 43,1 proc. respondentų atsakė, taip, o dar papildomai 16,1 proc. respondentų atsakė, kad taip ir nurodė verslo idėjas, kurias norėtų įgyvendinti, tai pavyzdžiui: Maitinimo paslaugos, Kaimo restoranai ir viešbutis, Žaidimų kambariai vaikams, Paslaugos į namus senjorams, Sveikatos gerinimo paslaugos, Poilsio organizavimo paslaugos, Turizmo paslaugos ir t.t.

8. Į klausimą „Jūsų nuomone, kokios konkrečios priemonės pagerintų kaimo jaunimo (iki 29 m.) situaciją?“ daugiausia respondentų atsakymų buvo: Turi būti finansuojamas jaunimo verslo iniciatyvos (22,6 proc.), Sudaryti galimybes jauniems žmonėms dirbti (vaikų priežiūros organizavimas ir pan.) (17,0 proc.), Informuoti jaunimą apie galimybes mokytis, kurti verslą ir pan. (15,8 proc.), Didinti laisvalaikio praleidimo (kultūros, sporto ir pan.) galimybes (14,0 proc.).

III. Informaciniai renginiai - susitikimai su vietos gyventojais. Įvyko 6 susitikimai su rajono įstaigų, seniūnijų, verslo atstovais ir vietos gyventojais (11 priedas Informacinių, poreikių tyrimo renginių- susitikimų su gyventojais dalyvių sąrašai). Šiuose renginiuose dalyvavo 132 dalyviai. Organizuotų susitikimų tema „Lazdijų rajono savivaldybės kaimo plėtros strategijos 2023-2027 metų rengimas“. Susitikimų metu buvo informuojama apie naujojo strateginio laikotarpio kryptis ir prioritetus buvo siekiama išsiaiškinti vietos problemas bei

gyventojų poreikius, turimas veikimo idėjas bei aptariamoms galimos rengiamos strategijos priemonės.

IV. Dzūkijos VVG narių ir valdybos narių įsitraukimas. 2023 m. sausio 5 d. Dzūkijos VVG valdybos posėdžio metu buvo svarstomas klausimas dėl Lazdijų rajono kaimo plėtros strategijos 2023-2027 m. parengimo, vyko diskusijos dėl poreikių, galimų strategijos priemonių. Dzūkijos VVG visuotiniame narių susirinkime, vykusiame 2023 m. kovo 15 d. buvo pristatyta rengiama Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023-2027 metams bei tai reglamentuojantys teisiniai dokumentai. Taip pat pristatyti atlikto Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimo rezultatai. Vyko diskusijos apie priemones, kurias reikėtų įtraukti į rengiamą Strategiją.

Visuose poreikių tyrimo etapuose surinkti duomenys naudojami rengiant Lazdijų rajono kaimo plėtros strategiją 2023-2027 m.

Atsižvelgiant į turimą informaciją apie ekonominę situaciją, gyventojų poreikius bei Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, įgyvendinimo taisyklių reikalavimus ir planuojamą vietos plėtros strategijos biudžetą, buvo apibrėžti VVG teritorijos poreikiai:

- Kurti socialiai atsakingą ir pokyčius generuojančią bendruomenę;
- Vystyti subalansuotą ir pažangią ekonominę rajono plėtrą;
- Plėtoti kultūrinį ir pažintinį turizmą.

1.5. VVG teritorijos socialinė situacija (įskaitant informaciją apie skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančius asmenis ir (arba) jų grupes)

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, pagal visuotinį gyventojų ir būstų surašymą Dzūkijos VVG teritorijoje 2021 metais buvo 14 231 gyventojai (iš 18 247 (Lazdijų rajono sav. gyventojų skaičius) atėmus 4 016 (Lazdijų miesto gyventojų skaičius)). [5]

Lietuvoje 2011 metais buvo 3043429 gyventojai, 2021 metų pradžioje – 2 810 761 gyventojai (sumažėjo 7,65 proc.), iš jų kaimuose gyveno 894 010 gyventojai (tai sudaro 31,80 proc.), 2022 m. pradžioje – 2 805 998 gyventojai (sumažėjo 0,16 proc.), iš jų kaimuose gyveno 892 613 gyventojai (tai sudaro 31,81 proc.). Alytaus apskrityje gyventojų skaičius buvo: 2011 metų duomenimis - 157766 gyventojai, o 2021 metų pradžioje – 137 741 (sumažėjo 12,69 proc.), iš jų kaimuose gyveno 56 484 gyventojai (tai sudaro 41,0 proc.), 2022 m. pradžioje – 135 703 gyventojai (sumažėjo 1,47 proc.), iš jų kaimuose gyveno 55 900 gyventojai (tai sudaro 41,19 proc.). Lazdijų rajono sav. gyventojų skaičius buvo: 2011 metų duomenimis - 22 455 gyventojai, o 2021 metų pradžioje – 18 247 (sumažėjo 18,73 proc.), iš jų kaimuose gyveno 13 090 gyventojai (tai sudaro 71,73 proc.), 2022 m. pradžioje – 17 892 gyventojai (sumažėjo 1,94 proc.), iš jų kaimuose gyveno 12 846 gyventojai (tai sudaro 71,79 proc.) [10]. Gyventojų tankumas rajone (14,0 gyv./km²) smarkiai atsilieka nuo šalies (42,8) bei Alytaus apskrities (24,7) [27] **(R14)**

Lazdijų rajono savivaldybėje lyginant 2011 ir 2021 metų duomenis gyventojų skaičius mažėjo (18,73 proc.), bei mažėjo daugiau nei šalyje ir Alytaus apskrityje - sumažėjo 11,08 proc. punkto daugiau nei bendras šalies gyventojų skaičiaus mažėjimas ir 6,04 proc. punkto daugiau nei bendras Alytaus apskrities gyventojų skaičiaus sumažėjimas atitinkamu laikotarpiu. Lazdijų rajono savivaldybė kaimiška savivaldybė, daugiau nei 70 proc. gyventojų gyvena kaimuose. Lyginant su šalyje ir Alytaus apskrityje kaimuose gyvenančių gyventojų procentine dalimi, Lazdijų rajono savivaldybėje 40 proc. punktų daugiau nei šalyje ir 30 proc. punktų daugiau nei Alytaus apskrityje, gyventojų gyvena kaimuose.

Gyventojų mažėjimo tendencijas rajone lemia du pagrindiniai veiksniai: natūrali gyventojų kaita ir migracija. 2017-2021 metais gimė 667 žmonės, o mirė - 2 100. 2017-2021 metais gimstančiųjų skaičius mažėjo sparčiau nei didėjo mirstančiųjų skaičius. **(R15)**

Natūrali gyventojų kaita 2017-2021 m. Lazdijų rajono savivaldybėje [14-15]

	Gimusių skaičius	Mirusiųjų skaičius	Natūrali gyventojų kaita
Iš viso	667	2 100	-1 433
2017 m.	157	425	-268
2018 m.	146	399	-253
2019 m.	142	387	-245
2020 m.	126	445	-319
2021 m.	96	444	-348

2018-2021 metais iš Lazdijų rajono išvyko 2 667 gyventojai: 2018 – 728; 2019 m. – 708; 2020 m. – 684; 2021 m. – 547 [12], o atvyko 2 201 gyventojai: 2021 – 561; 2019 m. – 582; 2020 m. – 518; 2021 m. – 540 [13] Taigi stebima gyventojų išvykimo iš rajono tendencija.

Lazdijų rajono savivaldybės gyventojų sudėtis pagal amžių 2021 m. [11]

Amžius	Gyventojų skaičius Lazdijų r. sav.	Procentinė išraiška nuo bendro gyventojų skaičiaus	Gyventojų skaičius Dzūkijos VVG teritorijoje (iš bendro skaičiaus atėmus Lazdijų m. sen. gyventojų sk.)	Procentinė išraiška nuo Dzūkijos VVG teritorijos gyventojų skaičiaus
Iki 9 m.	1 347	7,38	1 066	7,49
10-19 m.	1 723	9,44	1 360	9,56
20-29 m.	2 178	11,94	1 726	12,13
30-39 m.	2 000	10,96	1 565	11,00
40-49 m.	2 270	12,44	1 722	12,10
50-59 m.	3 183	17,44	2 517	17,69
60-69 m.	2 341	12,83	1 757	12,34
70 m. ir vyresni	3 205	17,57	2 518	17,69
Viso	18 247	100	14 231	100

Lyginant atskirų amžiaus grupių gyventojų skaičiaus procentinę išraišką, tiek visos Lazdijų rajono savivaldybės, tiek Dzūkijos VVG teritorijos gyventojų sudėtis pagal amžių yra analogiška. *Remiantis šia atitiktimi ir toliau bus laikoma, kad Dzūkijos VVG teritorijos situacija, tendencijos yra analogiška Lazdijų rajono savivaldybės situacijai. Didžiausią dalį (po 17 proc.) sudaro vyresni nei 50 m. gyventojai, t. y. 50-59 m. ir 70 m. ir vyresni. Medianinis Lazdijų r. savivaldybės gyventojų amžiaus vidurkis 2017-2021 m. buvo 48,6 metai (2017 m. – 48; 2018 m. – 48; 2019 m. – 49; 2020 m. – 50; 2021 – 48). 2021*

m. medianinis Lazdijų r. savivaldybės gyventojų amžius buvo toks pats kaip visoje Alytaus apskrityje ir 4 metais didesnis nei šalyje [16] **(R16)**.

Vertinant Lazdijų rajono demografinę gyventojų sudėtį lyties aspektu, remiantis visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais Lazdijų rajono savivaldybėje 2011 metais buvo 47 proc. vyrų ir 53 proc. moterų, 2021 m. procentinė išraiška (suapvalinus) nepakito.

Lazdijų rajono savivaldybės gyventojų sudėtis pagal lytį [17]

Metai	Iš viso gyventojų	Vyrų sk.	Proc.	Moterų sk.	Proc.
2011	22455	10610	47,25	11845	52,75
2021	18247	8 704	47,70	9 543	52,30

Lazdijų rajono savivaldybėje didžioji dauguma (98 proc.) gyventojų yra lietuvių tautybės vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, pateikiamais Lietuvos statistikos departamento, gyventojų pasiskirstymas Lazdijų rajono savivaldybėje pagal tautybę: lietuviai (22029, tai sudaro 98,1 proc. visų Lazdijų r. savivaldybės gyventojų), lenkai (77), rusai, (190), baltarusiai (14), ukrainiečiai (21), bei 9 kitų tautybių gyventojai, o 2021 m. lietuviai (17 844, tai sudaro 97,8 proc. visų Lazdijų r. savivaldybės gyventojų), lenkai (86), rusai, (151), baltarusiai (12), ukrainiečiai (14), bei 22 kitų tautybių gyventojai bei 120 nenurodyta. Palyginimui bendras Lietuvoje gyvenančių lietuvių tautybės asmenų skaičius sudaro 84 proc. visų Lietuvos gyventojų, Lazdijų rajone lietuvių yra – 98 proc. [18]

Lazdijų rajono gyventojų (10 m. ir vyresni) pasiskirstymas pagal išsilavinimą 2021 m. [19]

Pagal išsilavinimą	Aukštasis	Aukštesnysis (įskaitant specialųjį vidurinį)	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis	Nebaigta pradinė mokykla, nelankyta mokykla, neraštingi	Bendras skaičius
Gyventojų sk.	2 937	2 985	5 728	2 536	2 473	242	16 900
Proc. nuo bendro skaičiaus	17,38	17,66	33,89	15,00	14,64	1,43	100

Remiantis 2021 metų visuotinio gyventojų ir būsto surašymo duomenimis Lazdijų rajono savivaldybėje gyveno 5 728 gyventojai, turintys vidurinį išsilavinimą, tai didžiausia grupė, jie sudarė 33,89 proc. visų gyventojų, tačiau nemažą dalį (po 17,38 proc. ir 17,66 proc., viso 35,04 proc.) sudarė gyventojai, turintys aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą.

Lazdijų rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymo pagal užimtumą ir ekonomines veiklas

2021 metais Lazdijų rajono savivaldybėje buvo 7 337 užimti gyventojai, tai sudaro 40,20 proc. visų gyventojų, kai tuo tarpu šalyje užimtų gyventojų buvo 1 265 534, tai sudarė 45,02 proc. visų gyventojų [20]. 2021 metais Lazdijų rajono savivaldybėje buvo 8 763 nedirbantieji, tai sudaro 48,02 visų gyventojų [22].

Lazdijų rajono savivaldybėje aktuali nedarbo problema **(R17)**. Nors bedarbių skaičius Lazdijų rajono savivaldybėje per 2014-2022 metų laikotarpį sumažėjo nuo 2 079,8 (vidutiniškai per metus) iki 1 441,7 (vidutiniškai per metus), t.y. 638,1 bedarbiais, tačiau bedarbių procentas

nuo darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus ir toliau išlieka aukštas – 13,1 proc. ir gerokai viršija Lietuvos (4,1 procentinio punkto) ir Alytaus apskrities (3,4 procentinio punkto) rodiklius.

Bedarbių skaičius ir procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus 2014-2022 metais [21]

	Lietuvos Respublika		Alytaus apskritis		Lazdijų r. sav.	
	Vidutinis metinis bedarbių skaičius	Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų sk.	Vidutinis metinis bedarbių skaičius	Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų sk.	Vidutinis metinis bedarbių skaičius	Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų sk.
2014 m. pabaigoje	173 005,7	9,5	12 518,3	13,7	2 079,8	16,7
2015 m. pabaigoje	158 152,8	8,7	11 121,5	12,3	1 897,3	15,4
2016 m. pabaigoje	144 864,2	8,1	10 072,1	11,3	1 816,0	15,0
2017 m. pabaigoje	139 614,9	7,9	8 997,3	10,4	1 764,2	14,9
2018 m. pabaigoje	148 242,4	8,5	8 738,3	10,4	1 703,0	14,9
2019 m. pabaigoje	144 879,9	8,4	8 089,7	9,8	1 463,2	13,1
2020 m. pabaigoje	216 189,9	12,6	11 792,2	14,6	2 109,7	19,3
2021 m. pabaigoje	225 225,1	13,0	11 931,6	14,9	2 371,9	22,1
2022 m. pabaigoje	157 344,2	9,0	8 013,41	9,7	1 441,7	13,1

Lazdijų rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį pateikiamas remiantis Alytaus apskrities duomenimis (Statistikos departamento duomenyse šis 2021 m. rodiklis pateikiamas tik apskričių lygmeniu [23]: piniginės samdomo darbo pajamos- 54,8 proc. (šalyje - 57,9 proc.) namų ūkių; piniginės pajamos iš savarankiško darbo - 6,9 proc. (šalyje - 6,6 proc.); socialinės išmokos senatvėje- 28,0 proc. (šalyje - 26,5 proc.); kitos socialinės išmokos - 8,3 proc. (šalyje - 7,4 proc.); kitos pajamos - 2 proc. (šalyje - 1,3 proc.). Didžiausios dalies gyventojų pragyvenimo šaltinis yra samdomo darbo pajamos (3,1 procentinio punkto mažiau nei šalyje) ir socialinės išmokos senatvėje- 28,0 proc. (1,5 procentinio punkto daugiau nei šalyje)(R18).

Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai. Lazdijų rajono savivaldybėje (Dzūkijos VVG teritorijos mastu duomenys nevedami, laikomasi nuostatos, kad Dzūkijos VVG teritorijos situacija, tendencijos yra analogiška Lazdijų rajono savivaldybės situacijai).

Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai [31]

Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai	2022 m. Skaičius/ Proc. nuo bendro sk.
Gyventojų skaičius	17 892
pensinio amžiaus gyventojai	4398/24,6
asmenys kuriems nustatyti specialieji poreikiai	1145/6,4
neįgalieji vaikai	115/0,6
asmenys, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis	476/2,7
asmenys, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis	721/4,0
Vieniši asmenys, patiriantys socialinę riziką	484/2,7
Šeimos, gaunančios socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo paslaugas	82/-

Lazdijų rajono savivaldybėje socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų (skaičiuojant vidutinį mėnesinį gavėjų skaičių), rajone 2021 m. padidėjo ir, kaip ankstesniais metais, viršija tiek apskrities, tiek šalies vidurkį (žr. lentelę) [32] (**R19**). Tarp socialinės pašalpos gavėjų savivaldybėje didesnę dalį užima vyrai.

		Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų asmenys ¹		
		2019	2020	2021
Lietuvos Respublika	Vyrai ir moterys	23	20	24
	Vyrai	26	22	27
	Moterys	21	18	21
Alytaus apskritis	Vyrai ir moterys	35	30	34
	Vyrai	41	34	41
	Moterys	30	25	29
Lazdijų r. sav.	Vyrai ir moterys	74	56	72
	Vyrai	87	64	86
	Moterys	61	48	59

Atlikta Lazdijų rajono savivaldybės bei Dzūkijos VVG teritorijos socialinės situacijos analizė parodo:

- nedarbo mažinimo ir darbo vietų kūrimo bei pajamų didinimo poreikis siejasi su identifikuotais rajono bedarbystės rodikliais;
- paslaugų, teikiamų kaimo gyventojams, plėtros poreikis siejasi su identifikuota socialinių ir kitų paslaugų teikimo situacija Lazdijų rajone;
- socialinės pagalbos paslaugų kaime kūrimo ir plėtojimo, jų prieinamumo gerinimo poreikis tiesiogiai siejasi su identifikuota asmenų, kuriems nustatyti specialieji poreikiai, socialinės pašalpos gavėjų, senyvų asmenų socialine padėtimi rajone;
- anketinės apklausos metu įvardindami priemones, galinčias pagerinti jaunų žmonių padėtį kaime, apklaustieji dažniausiai minėjo laisvalaikio (kultūros, sporto ir pan.) galimybių didinimą, taip pat tai, kad turi būti finansuotos jaunimo verslo iniciatyvos;
- anketinės apklausos duomenys atskleidė, jog svarbiausia rajone paramą teikti sritims, kurios kuria darbo vietas, skatina paslaugų gyventojams (švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo ir pan.) teikimą, mažina socialinę atskirtį ir skurdą bei skatina socialinę integraciją ir užimtumą, didina socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros prieinamumą.

Socialinės situacijos atitikimas VVG teritorijos vizijai. Dzūkijos VVG teritorija - kraštas darniam gyvenimui, aktyviam veikimui, prasmingam poilsiui. Siekiama, kad VVG teritorijoje būtų sąlygos (ekonominės, finansinės, kokybiškos aplinkos, socialinės, kultūrinės) darniam gyvenimui, atliepiant gyventojų poreikius, aktyviam veikimui (tiek ekonominėje, tiek užimtumo, laisvalaikio, savirealizacijos plotmėse) bei prasmingam poilsiui vietos gyventojams ir turistams efektyviau panaudojant turistiniu ir rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, gamtos ir kultūros paminklus, kultūros paveldo objektus. Siekiant vizijos, svarbu problemų - aukštas nedarbo lygis, ribotos gyventojų finansinės galimybės, gyventojų senėjimas, neužtikrintas harmoningas kartų kaitos procesas, viešųjų, socialinių ir kitų paslaugų, ypač nutolusiose teritorijose, trūkumas - sprendimas, kuriant ar sudarant sąlygas susikurti gerai apmokamas darbo vietas, užtikrinant viešųjų paslaugų prieinamumą ir poreikių patenkinimą, kuriant socialiai atsakingą ir pokyčius generuojančią bendruomenę.

1.6. VVG teritorijos ekonominė situacija

2021 m. Lazdijų r. sav. buvo 7 337 užimti gyventojai, tai sudaro 40,20 proc. visų gyventojų, kai tuo tarpu šalyje užimtų gyventojų buvo 1 265 534, tai sudarė 45,02 proc. visų gyventojų [20].

Užimti gyventojai pagal ekonomines veiklos rūšis [20]

	Lazdijų r. sav.		Alytaus apskr.		Lietuvoje	
	Gyventojų skaičius	Proc. nuo visų užimtų gyventojų	Gyventojų skaičius	Proc. nuo visų užimtų gyventojų	Gyventojų skaičius	Proc. nuo visų užimtų gyventojų
Viso užimtų gyventojų, iš jų pagal ekonomines veiklos rūšis	7 337	100	59 007	100	1 265 534	100

	Lazdijų r. sav.		Alytaus apskr.		Lietuvoje	
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	1 091	14,87	3 939	6,68	55 852	4,41
Pramonė	852	11,61	11 355	19,24	228 479	18,05
Statyba	501	6,83	4 926	8,35	92 119	7,28
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	1 090	14,86	9 265	15,70	226 610	17,91
Transportas ir saugojimas	496	6,76	3 801	6,44	95 065	7,51
Apgyvadinimo ir maitinimo paslaugų veikla; Informacija ir ryšiai	289	3,94	3 031	5,14	68 906	5,44
Finansinė ir draudimo veikla; Nekilnojamojo turto operacijos	104	1,42	1 176	1,99	36 885	2,92
Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	155	2,11	1 719	2,91	57 106	4,51
Administracinė ir aptarnavimo veikla	269	3,67	2 150	3,64	55 580	4,41
Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	866	11,80	5 046	8,55	83 812	6,62 m
Švietimas	657	8,95	5 083	8,62	118 393	9,36
Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	675	9,20	4 940	8,37	97 137	7,68
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, namų ūkio reikmenų remontas ir kitos paslaugos	292	3,98	2 576	4,37	49 590	3,60

Didžiausia procentinė dalis užimtųjų Lazdijų rajono savivaldybės gyventojų yra šiose ekonominėse veiklose: žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė - 14,87 proc.; didmeninė ir mažmeninė prekyba - 14,86 proc.; Viešasis valdymas -11,80 proc.; pramonė -11,61. Kai tuo tarpu Alytaus apskrityje didžiausia procentinė dalis užimtųjų yra pramonėje -19,2 proc.; didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje - 15,70 proc.; žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje - tik 6,68 proc., o

Lietuvoje - 18,05 proc. pramonėje, 17,91 proc. didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje - tik 4,41 proc. **(R20)**.

Tiesioginės užsienio investicijos Savivaldybėje yra mažiausios apskrityje bei vienos mažiausių Lietuvoje (2021 m. sudarė 1,04 mln. Eur arba 103 vienam gyventojui), tačiau 2019–2021 m. laikotarpiu didėjo (žr. lentelę) [27].

	Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, laikotarpio pabaigoje EUR		
	2019	2020	2021
Lietuvos Respublika	7 405**	8 563**	9 661
Alytaus apskritis	1 332**	1 524	1 735
Lazdijų r. sav.	49**	58	103

Vertinant pagal materialines investicijas, į kurias įtraukiamos ir pramonės įmonių investicijos, kurių dėka modernizuojama gamyba, kuriamos ar išlaikomos darbo vietos, didinama pridėtinė vertė – Lazdijų rajono savivaldybės rodiklis taip pat yra žemiausias regione – 2020 m. materialinės investicijos to meto kainomis rajone sudarė 16 182 tūkst. Eur arba 895 Eur vienam gyventojui (žr. lentelę) [27] **(R20¹)**.

	Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui EUR ^{1,2}		
	2018	2019	2020
Lietuvos Respublika	2 883	3 414	3 239
Alytaus apskritis	1 205	1 386	1 529
Lazdijų r. sav.	617	827	895

Bedarbių skaičius Lazdijų rajono savivaldybėje per 2014-2022 metų laikotarpį sumažėjo nuo 2 079,8 (vidutiniškai per metus) iki 1 441,7 (vidutiniškai per metus), t.y. 638,1 bedarbiais, tačiau bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus ir toliau išlieka aukštas – 13,1 proc. ir gerokai viršija Lietuvos (4,1 procentinio punkto) ir Alytaus apskrities (3,4 procentinio punkto) rodiklius [21] **(R21)**. (2022 m. viduryje statistiniai bedarbių rodikliai rajone ženkliai sumažėjo dėl pasikeitusių valstybės teisės aktų, kuriais remiantis bedarbio statusas suteikiamas tiems žmonėms, kurie yra pasirengę tiek savarankiškai, tiek naudodamiesi Užimtumo tarnybos teikiamomis darbo rinkos paslaugomis ieškoti darbo ir įsidarbinti ar vykdyti savarankišką veiklą. O kitą statusą – darbo rinkai besirengiantiems – žmonėms teikiama individuali kompleksinė pagalba).

Užimtumo tarnybos duomenis laisvų darbo vietų skaičius Lazdijų r. sav. per 2018 m. buvo įregistruota 660; 2019 m.- 761; 2020 m. - 719; 2021 m. - 1303; 2022 m. - 843 laisvos darbo vietos. Įdarbintų (tame tarpe terminuotam darbui) asmenų skaičius per 2018 m. buvo 785; 2019 m.- 880; 2020 m. - 1100; 2021 m. - 2922; 2022 m. - 1066 [24]

2022 m. pradžioje Lazdijų rajono savivaldybėje buvo registruoti veikiantys 361 ūkio subjektai. Nagrinėjamu laikotarpiu (2014-2022 metais) veikiančių ūkio subjektų skaičius didėjimo tendencija- padaugėjo 21,54 proc. (2014 m. buvo 297; 2022 m. - 361). Šalyje analizuojamu

laikotarpiu veikiančių ūkio subjektų daugėjo 25,03 proc. (2014 m. – 90790 vnt., 2022 m. – 113516 vnt.), Alytaus apskrityje – 19,77 proc. (2014 m. – 3 394 vnt., 2022 m. – 4 065 vnt.) [25] **(R22)**.

Veikiančios įmonės pagal darbuotojų skaičių [26]

	2014 m.		2023 m.	
	Įmonių skaičius metų pradžioje	procentas nuo viso įmonių sk.	Įmonių skaičius metų pradžioje	procentas nuo viso įmonių sk.
0-4 darbuotojai	94	54,02	215	73,13
5-9 darbuotojai	38	21,84	41	13,95
10-19 darbuotojų	21	12,07	22	7,48
20-49 darbuotojai	14	8,05	11	3,74
50-99 darbuotojai	3	1,72	5	1,70
100-149 darbuotojai	4	2,30	0	0
Viso	174	100	294	100

Nagrinėjamu laikotarpiu (2014 - 2023 m.) veikiančių įmonių skaičius padidėjo 120. Didžioji dalis veikiančių įmonių yra turinčios ne daugiau kaip 4 darbuotojus (2014 m. - 54,02 proc., o 2023 m. - 73,13). Per nagrinėjamą laikotarpį tokių įmonių procentinė dalis išaugo 19, 11 procentinių punktų ir visiškai neliko įmonių turinčių daugiau nei 100 darbuotojų [26]. Lazdijų rajono savivaldybėje vyrauja labai mažos įmonės, turinčios iki 9 darbuotojų **(R23)**.

Lazdijų rajono savivaldybė priklauso ekonomiškai vienam silpniausių Lietuvoje – Alytaus regionui. Dėl mažo pramonės kiekio savivaldybės sukuriamas BVP yra sąlyginai mažas. Savivaldybėje vyrauja didmeninės ir mažmeninės prekybos, automobilių remonto verslas. Alytaus apskrityje daugiausia BVP sukuriama pramonėje (25,6 proc.), didmeninės ir mažmeninės prekybos, transporto, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriuje (23,3 proc.), viešajame sektoriuje (18,29 proc.), nekilnojamojo turto operacijų (8,7 proc.) bei statybų sektoriuje (8,4 proc.), mažiau kituose sektoriuose. Pagal BVP, tenkantį vienam gyventojui, Alytaus apskritis nusileidžia daugumai apskričių. [27]. Lazdijų rajono savivaldybėje stambių pramonės įmonių nėra, veikia nedideli ne žemės ūkio verslo subjektai tokie kaip medienos apdirbimo, miško ruošos, plastikinių langų ir durų gamybos, taip pat įvairių paslaugų: logistikos, pervežimo ir kt. **(R24)**

Vykdančių individualią veiklą pagal pažymą skaičius savivaldybėje kasmet didėja **(R25)**.

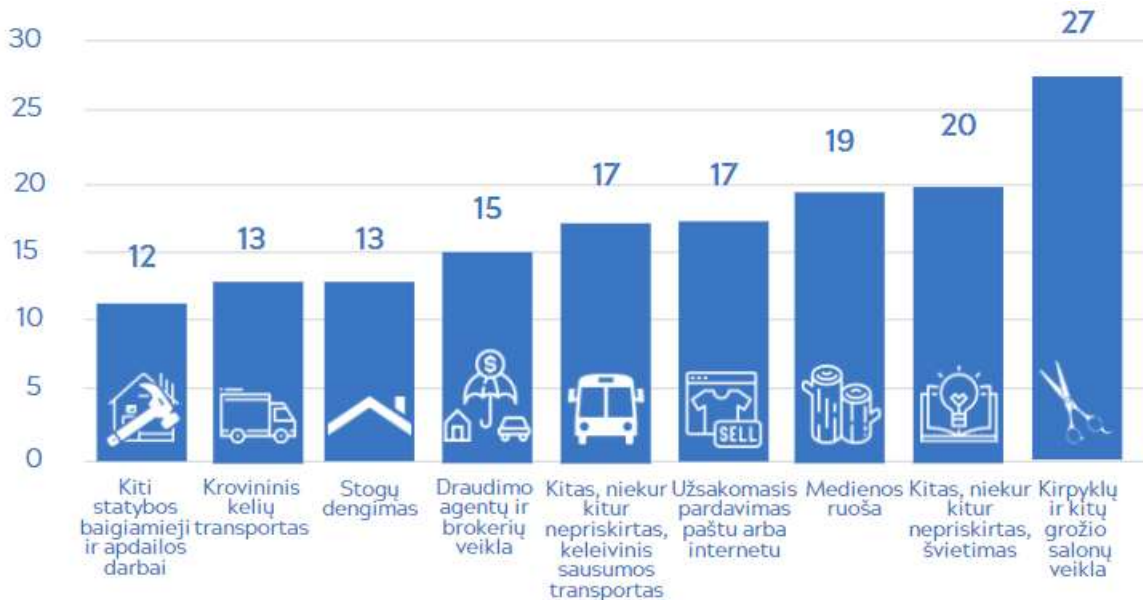
Populiariausios veiklos rūšys pateiktos lentelėje [32]:

Veiklos pavadinimas	Skaičius pagal pagrindinę vykdomą veiklą
Variklinių transporto priemonių techninė priežiūra ir remontas	43

Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla	40
Kitas, niekur kitur nepriskirtas, keleivinis sausumos transportas	31
Kita pašto ir pasiuntinių (kurjerių) veikla	28
Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas	27
Kiti statybos baigiamieji ir apdailos darbai	26
Statybos baigimas ir apdaila	24
Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu	20
Gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų statyba	18
Medienos ruoša	15

Remiantis informacija pateikiama Lazdijų rajono savivaldybės 2021–2027 metų strateginiame plėtros plane [27], vykdančių individualią veiklą pagal pažymą skaičius savivaldybėje kasmet didėja. 2020 m. pradžioje buvo 904 (504 pagrindinės vykdomos veiklos) vykdomos veiklos (2019 m. - 739 (392 pagrindinės vykdomos veiklos). Populiariausios veiklos rajone iš esmės nesikeičia.

Vykdančių individualią veiklą pagal pažymą skaičius pagal populiariausias [27]

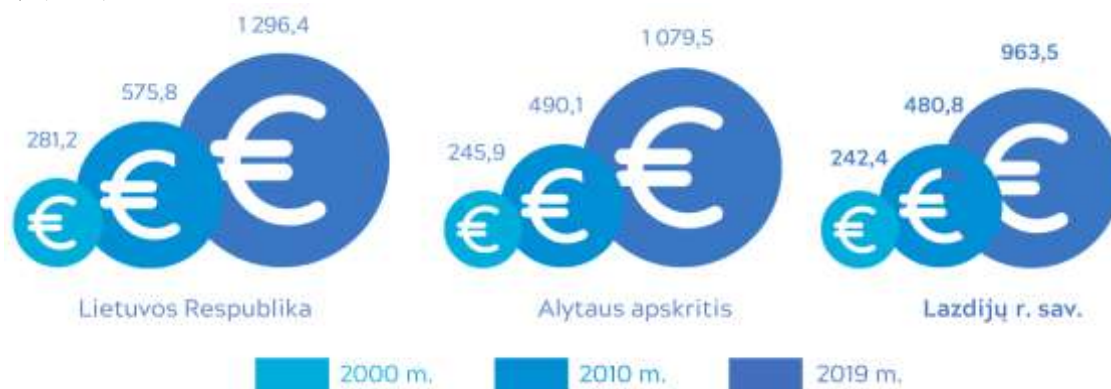

Vykdančių individualią veiklą, įsigijus verslo liudijimą, skaičius taip pat didėja (**R26**). Vykdančių individualią veiklą pagal verslo liudijimą skaičius 2022 m. pagal populiariausias veiklos rūšis pateiktas lentelėje [32]:

Veiklos rūšies pavadinimas	Gyventojų skaičius
Specialieji statybos darbai (statyb vietės paruošimas, stogų dengimas, pamatų klojimas, mūrijimo, betonavimo, hidroizoliaciniai darbai, pastolių ir darbo platformų statymas ir ardymas, dūmtraukių įrengimas), išskyrus pastatų ir kitų statinių apdailos ir remonto darbus	79
Prekyba tik ne maisto produktais	60
Apgyvendinimo paslaugų (kaimo turizmo paslaugos) teikimas	44
Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla	44
Kvalifikacijos tobulinimo ir papildomo mokymo veikla	40
Poilsio parkų ir paplūdimių veikla, poilsinių transporto priemonių, turistinės	28

stovyklos paslaugų teikimas ir laisvalaikio ir pramogų įrangos, kaip integruotos pramogų paslaugų dalies, trumpalaikė nuoma	
Prekyba	21
Statybinių dailidžių ir stalių dirbinių, medinės taros, kitų medienos gaminių, čiužinių gamyba, remontas	17
Medienos ruošą, malkų gamyba, medienos ruošos paslaugų veikla, įskaitant rąstų vežimą miške	14
Namų ūkio veikla (šeimininkavimas pobūviuose, butų tvarkymas, baldų ir kilimų valymas, daržų priežiūra, apželdinimas, malkų skaldymas, šiukšlių surinkimas)	13
Aplinkos tvarkymas, gatvių valymas, sniego ir ledo šalinimas	13
Fotografavimo veikla (išskyrus fotoreporterių veiklą)	12
Baldų gamyba	12
Gyvenamosios paskirties patalpų nuoma	11

Remiantis informacija pateikiama Lazdijų rajono savivaldybės 2021–2027 metų strateginiame plėtros plane [27], mėnesinis bruto darbo užmokestis Lazdijų rajono savivaldybėje yra mažesnis nei Alytaus apskrities ir Lietuvos vidurkis (žr. paveikslą). Šis faktas gali būti vertinamas dvejopai – santykinai pigesnė darbo jėga yra patrauklus veiksnys investuotojams, tačiau mažos gyventojų pajamos mažina bendrą vartojimą ir apsunkina smulkaus bei vidutinio verslo, ypač paslaugų srityje, kūrimąsi. Darbo užmokestis savivaldybėje yra vienas mažiausių apskrityje ir lenkia tik Varėnos savivaldybę. (958,4 Eur), tačiau atsilieka tiek nuo Druskininkų savivaldybės (1044,3), tiek nuo Alytaus miesto savivaldybės (1131,2) ir Alytaus rajono savivaldybės (1103,8). **(R27)**

Lazdijų rajono savivaldybėje yra 51 kaimo turizmo sodyba [28]. Kaimo turizmo sodybų sąrašas paskelbtas VŠĮ „Lazdijų turizmo informacinis centras“ svetainėje [28] **(R28)**.

Informacija apie turistų ir lankytojų srautus Lazdijų rajono savivaldybėje [30]

Įstaigos pavadinimas	Turistų ir lankytojų skaičius					
	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
VŠĮ Lazdijų turizmo informaciniame centre Janaslavo k. 10	26 534	24 160	26 524	8 756	7 062	4976
VŠĮ Lazdijų turizmo informaciniame centre Lazdijų mieste	3 690	5 800	3 690	1 006	1 993	2193

Metelių regioninio parko lankytojų centre	6 226	6 499	7 149	3 519	5 281	6268
Veisiejų regioninio parko lankytojų centre	3 830	1 692	4 990	1 625	2 234	2295
Lazdijų krašto muziejuje ir jo padaliniuose	9 810	11 207	9 975	7 640	6 679	12263
Viso	50 090	49 358	52 328	22 546	23 249	27 995

Remiantis VšĮ „Lazdijų turizmo informacinis centras“ duomenimis (duomenys teikiami už 2017- 2022 m. laikotarpį) Lazdijų rajono savivaldybėje turistų ir lankytojų buvo: 2017- 2019 m. kasmet daugiau nei po 50 tūkst., vėliau (2020-2022 m.) dėl Covid pandemijos sumažėjo, tačiau 2022 m. vėl fiksuotas didėjimas. Lazdijų rajono savivaldybėje gausu turistų ir lankytojų (**R29**).

Dzūkijos VVG teritorijoje yra sukurti ir puoselėjami bendruomeniniai ir socialiniai verslai. Įgyvendinamos vietos plėtros strategijos „Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2016-2023 metams“ priemonės Socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra, Nr. LEADER-19.2-SAVA-1 lėšomis finansuoti ir įgyvendinti 6 projektai Pagal šios priemonės veiklos sritį Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslų kūrimas ir plėtra, Nr. LEADER-19.2-SAVA- 1.2 įgyvendinti projektai (**R30**):

1. Veisiejų jaunimo centras įgyvendino projektą „Veisiejų jaunimo centro bendruomeninio verslo kūrimas per turizmo, aktyvaus laisvalaikio bei maisto kultūros veiklas“, Nr. LAZD-LEADER-6B-D-10-4-2019. Įgyvendinant projektą įsigytas krovininis N1 klasės automobilis, mobili cukrainės įranga, putų, burbulų, sniego mašinos, pripučiamą žaidimų aikštelę, pripučiami batutai, kita įranga, sukurta 1 nauja darbo vieta ir teikiamos laisvalaikio ir užimtumo organizavimo paslaugos.

2. N. Kirsnos kaimo bendruomenės komitetas įgyvendino projektus „Bendruomeninio verslo kūrimas“, Nr. LAZD-LEADER-6B-D-10-1-2019 ir „Bendruomeninio verslo plėtra“, Nr. LAZD-LEADER-6B-D-13-4-2020. Įgyvendinant projektą suremontuotos bendruomenės virtuvės patalpos, įsigyta virtuvės įranga bei technika, krovininis N1 klasės automobilis ir pritaikyta lauko prekybai įranga (ledų šerbetų, cukraus vatos, kukurūzų spragėsių aparatai, gruzdintuvė, belgiškų ir burbulinių vaflių keptuvės), sukurtos 2,25 darbo vietos ir teikiamos išvežiojamojo maitinimo paslaugos.

3. Senujų Šeštokų bendruomenė įgyvendino projektą „Bendruomeninių paslaugų teikimas“ Nr. LAZD-LEADER-6B-D-10-5-2019. Įgyvendinant projektą įsigytas mikroautobusas, mobili pirtis ir kubiląs, sukurta 0,75 naujos darbo vietos ir teikiamos pavežėjimo paslaugos kaimo gyventojams, mobilios pirties bei kubilų paslaugos.

4. Visuomeninė organizacija „SRM“ įgyvendino projektą „Bendruomeninio verslo plėtra naujoms darbo vietoms kurti“, Nr. LAZD-LEADER-6B-D-13-5-2020 įsigyta reikalinga įranga (virtuvės įranga ir lauko baldai), sukurta 1,5 naujos darbo vietos ir teikiamos laisvalaikio užimtumo organizavimo paslaugos.

Pagal priemonės Socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra, Nr. LEADER-19.2-SAVA-1 veiklos sritį „Socialinio verslo kūrimas ir plėtra“, LEADER-19.2-SAVA- 1.1. VšĮ „Oazė senjorams“ įgyvendino projektą „Socialiniai globos namai“, Nr. LAZD-LEADER-6B-SD-13-1-2020 , įkūrė globos namus senjorams, neįgaliesiems, sukūrė 2 naujas darbo vietas.

Dzūkijos VVG teritorijoje kaimo bendruomenėse taip pat veikia vaikų dienos centrai - Veisiejuose, Seirijuose, Krosnoje, Varnėnuose, Vidzgailuose teikiamos vaikų užimtumo paslaugos

vaikams. Veisiejuose, Seirijuose bendruomenės teikia socialines paslaugas: pirtis, skalbimas, asmens higienos paslaugos (**R31**).

Ūkininkų ūkiai [29]

	Lazdijų r. sav.		Alytaus apskr.		Lietuvoje	
	Ūkininkų ūkių skaičius	Proc. nuo visų ūkių	Ūkininkų ūkių skaičius	Proc. nuo visų ūkių	Ūkininkų ūkių skaičius	Proc. nuo visų ūkių
Viso ūkių skaičius 2020 m. , iš jų pagal dydį	3 595	100	11 296	100	132 076	100
0-2 ha	559	15,55	2 120	18,77	25 700	19,46
2–5 ha	1 225	34,08	3 819	33,81	40 555	30,71
5-10 ha	875	24,34	2 558	22,65	26 288	19,90
10-20 ha	496	13,80	1 436	12,71	17 065	12,92
20-30 ha	160	4,45	486	4,30	6 156	4,66
30-50 ha	110	3,06	321	2,84	5 097	3,86
daugiau nei 50 ha	170	4,72	556	4,92	11 215	8,49
Viso ūkių skaičius 2016 m.	4 254	100	13 377	100	150 317	100

Ūkių skaičius Lazdijų rajono savivaldybėje (kaip ir Alytaus apskrities bei Lietuvos mastu) 2016 - 2020 m. mažėjo: 2016 m. buvo 4254, o 2020 m. - 3 595, t.y. sumažėjo 15, 49 proc., Alytaus apskr. sumažėjo - 15, 55, Lietuvoje - 12,13 proc. Taigi Lazdijų rajono savivaldybėje ūkininkų ūkių skaičius mažėjo stipriau nei Lietuvoje. Lazdijų rajono savivaldybėje vyrauja smulkūs ūkiai - turintys iki 10 ha žemės sudaro 73,97 visų ūkių, panašiai kaip ir Alytaus apskrityje - 75,23 proc., bei Lietuvoje - 70,07 proc. (**R32**).

Nors Lazdijų rajonas perspektyvus netradicinei žemės ūkio veiklai: pievagrybių, vaistažolių auginimui, uogininkystei, bitininkystei, paklausių ekologinių žemės ūkio produktų gamybai, savivaldybėje trūksta šių produktų supirkimo centrų ir bendros infrastruktūros, reikalingos netradicinei žemės ūkio veiklai vystyti [27] (**R33**). Dėl šių priežasčių alternatyvus ūkininkavimas yra nepatrauklus.

Ekonominės situacijos atitikimas VVG teritorijos vizijai. Dzūkijos VVG teritorija - kraštas darniam gyvenimui, aktyviam veikimui, prasmingam poilsiui. Siekiama, kad VVG teritorijoje būtų sąlygos (ekonominės, finansinės) darniam gyvenimui, atliepiant gyventojų poreikius, aktyviam veikimui ekonominėje, savirealizacijos plotmėse bei prasmingam poilsiui

vietos gyventojams ir turistams, efektyviau panaudojant turistiniu ir rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, gamtos ir kultūros paminklus, kultūros paveldo objektus, pajamų iš turizmo generavimui. Siekiant vizijos, svarbu problemų - aukštas nedarbo lygis, ribotos gyventojų finansinės galimybės, paslaugų, ypač nutolusiose teritorijose, trūkumas - sprendimas, kuriant ar sudarant sąlygas susikurti gerai apmokamas darbo vietas, užtikrinant poreikio paslaugoms patenkinimą.

1.7. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

Lazdijų rajono savivaldybėje 2020 m. pradžios duomenimis veikė 41 bendruomeninė organizacija [27]. 2023 m. Lazdijų rajono savivaldybėje veikia 46 kaimo bendruomeninės organizacijos [33] bei 42 nevyriausybinės organizacijos [27]. Nors nevyriausybinių organizacijų skaičius nemažas, tačiau, remiantis Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimo metu (žr. 10 priedą) respondentų atsakymais į klausimą Nr. 6. Kaip manote, kas trukdo Jūsų bendruomenei organizuoti savo verslą bei teikti įvairias paslaugas? - 23,8 proc. nurodė, kad organizacija yra per silpna organizaciniu požiūriu, kad galėtų sėkmingai imtis ūkinės veiklos (**R 34**).

Socialinės paslaugos Lazdijų rajono savivaldybėje, paslaugų teikėjai / gavėjai [31]:

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos tipas pagal žmonių socialines grupes ¹	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Pavaldumas ²	Vietų (Vidutinis gavėjų skaičius per mėnesį) skaičius	
				iš viso	iš jų finansuojamų savivaldybės
1.	Socialinės globos namai	Viešoji įstaiga Lazdijų socialinių paslaugų centras (senyvo amžiaus ir suaugusių asmenų su negalia socialinės globos namai)	Lazdijų rajono savivaldybė	40	40
		Viešoji įstaiga Kapčiamiesčio globos namai (senyvo amžiaus ir suaugusių asmenų su negalia žmonių socialinės globos namai)	Kapčiamiesčio Dievo apvaizdos parapija	43	24
		Lazdijų rajono savivaldybės socialinės globos centras „Židinys“ (bendruomeniniai vaikų globos namai)	Lazdijų rajono savivaldybė	17	16
		Veisiejų socialinės globos namai	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	135	27
2.	Šeimynos	-	-	-	-
3.	Laikino gyvenimo namai	-	-	-	-
4.	Dienos socialinės globos centrai	Viešoji įstaiga Lazdijų socialinių paslaugų centras (senyvo amžiaus ir suaugusių asmenų su negalia dienos	Lazdijų rajono savivaldybė	10	9

		socialinės globos centras) Viešoji įstaiga Kapčiamiesčio globos namai (suaugusių asmenų su negalia dienos socialinė globa)	Kapčiamiesčio Dievo apvaizdos parapija	1	1
		Viešoji įstaiga Lazdijų socialinių paslaugų centras (dienos globa asmens namuose)	Lazdijų rajono savivaldybė	43	28
5.	Savarankiško gyvenimo namai	Viešoji įstaiga Lazdijų socialinių paslaugų centras (senų ir suaugusių asmenų su negalia priežiūra)	Lazdijų rajono savivaldybė	7	7
6.	Socialinės priežiūros centrai	Viešoji įstaiga Lazdijų socialinių paslaugų centras (vaikų dienos centras)	Lazdijų rajono savivaldybė	23	bendraffinansavimas
		Veisiejų seniūnijos bendruomenės komitetas (vaikų dienos centras)	NVO	30	bendraffinansavimas
		Seirijų bendruomenės komitetas (vaikų dienos centras)	NVO	15	bendraffinansavimas
		Krosnos miestelio bendruomenės komitetas	NVO	20	bendraffinansavimas
		Varnėnų kaimo bendruomenė	NVO	15	bendraffinansavimas
		Vidzgailių kaimo bendruomenė	NVO	12	bendraffinansavimas
7.	Bendruomeninės įstaigos	-	-	-	-
8.	Kitos socialinių paslaugų įstaigos (pagalbos į namus tarnyba, socialinių paslaugų centras ir kt.)	Viešoji įstaiga Lazdijų socialinių paslaugų centras:	Lazdijų rajono savivaldybė		
		- pagalba į namus		48	56
		-		-	-
		- transporto paslaugos		Pagal poreikį	100 proc.
		- lydėjimas		Pagal poreikį	
		- aprūpinimas būtiniaisiais drabužiais, avalyne, maistu			
		- informavimas			
		- konsultavimas			
		- tarpininkavimas, atstovavimas			
		- socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas socialinę riziką patiriančioms šeimoms		82	82
	Lazdijų rajono savivaldybės administracija:	Lazdijų rajono savivaldybė			

	- informavimas		Pagal poreikį
	- konsultavimas		
	- pagalba globėjams (rūpintojams) ir įvaikintojams		Pagal poreikį
	VšĮ „Nacionalinis socialinės integracijos institutas“:		
	- pagalba į namus		31

Nors nevyriausybines organizacijas įsitraukia į įvairių veiklų, paslaugų, tame tarpe ir socialinių, teikimą, vis tik pagrindinis ir didžiausias socialinių paslaugų teikėjas – Savivaldybės įstaiga Viešoji įstaiga Lazdijų socialinių paslaugų centras. Įstaigos adresas: Kauno g. 8, 67129 Lazdijai. Deklaruojama siekiamybė kuo daugiau viešųjų paslaugų perduoti NVO sektoriui [27] **(R 35)**.

Lazdijų rajono savivaldybėje šiuo metu išskiriamos šios pagrindinės problemų grupės švietimo sektoriuje [32]: mokinių mažėjimas, mokymo prieinamumas, mokytojų pamokų mažėjimas, galimybių įdarbinti jaunos specialistus trūkumas, nuotolinio mokymo kokybė. Pagrindinė švietimo sektoriaus problema Lazdijų rajono savivaldybėje – mažėjantis mokinių skaičius. Atsižvelgiant į šią tendenciją, 2020 metais įgyvendinta švietimo įstaigų pertvarka. Reorganizavus 5 pagrindines mokyklas, sutaupytos lėšos skiriamos švietimo pagalbai, mokytojų darbo užmokesčiui, klasių, kuriose mokosi 30 mokinių, padalinimo į dvi mažesnes klases, išlaikymui. Siekiama padidinti vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičių savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose (2022–2023 m. m. savivaldybėje vienai sąlyginei mokytojo pareigybei tenkančių mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose 9,7, šalies vidurkis – 12,0), sumažinti bendrojo ugdymo mokyklų 1–8 klasių kompleksų, kurie yra jungtiniai, procentinę dalį (savivaldybėje tokių kompleksų yra 4,3 proc., savivaldybių vidurkis – 2,0 proc.), taip pat patvirtintas siekis sumažinti bendrojo ugdymo mokyklų klasių kompleksų, kuriuose yra mažiau kaip 8 mokiniai, procentinę dalį (savivaldybėje nepilnų klasių kompleksų šiais mokslo metais – 1,2 proc., savivaldybių vidurkis – 2,2 proc.).

Sveikatos apsauga. Sveikatos priežiūros paslaugas teikia 3 savivaldybei pavaldžios įstaigos: Viešoji įstaiga "Lazdijų ligoninė", Viešoji įstaiga "Lazdijų savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras", Lazdijų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Lazdijų rajono savivaldybėje yra didelė senyvo amžiaus gyventojų dalis, tai iš dalies ir lemia santykinai didesnę susirgimų skaičių. Remiantis 2021 metų savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita, 17 savivaldybės sveikatos rodiklių pateko į prasčiausių rodiklių grupę (raudonoji zona) ir šie rodikliai žemesni nei Lietuvos vidurkis. 13 savivaldybės rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį (žalioji zona). 31 rodiklis patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona) [32] **(R 36)**.

Kultūros paslaugos. Veikia 3 Lazdijų rajono savivaldybės kultūros įstaigos: Lazdijų rajono savivaldybės viešoji biblioteka, Lazdijų krašto muziejus, Viešoji įstaiga Lazdijų kultūros centras. Lazdijų rajono savivaldybės viešajai bibliotekai priklauso 21 padaliniai-bibliotekos Dzūkijos VVG teritorijoje) [34]. 2014 m. priklausė 24 padaliniai – mažėja savivaldybės kultūros įstaigų kaimuose **(R37)**.

VšĮ Lazdijų kultūros centras priklauso 11 padalinių (4 kultūros namai ir 6 laisvalaikio salės ir 1 amatų centras), VšĮ Lazdijų kultūros centre veikia 44 meno mėgėjų veiklos kolektyvai ir 20 studijų bei būrelių, kuriuose dalyvauja 575 saviveiklininkai, iš jų 6 kolektyvai ir 5 jaunimo studijos, kurių veiklose dalyvauja 114 jauni žmonės. VšĮ Lazdijų kultūros centras vykdo 7 neformalaus švietimo programų, kurias lanko 114 vaikai ir jaunimas iki 19 metų [35]. 2014 m. padalinių buvo 16 - mažėja savivaldybės kultūros įstaigų kaimuose **(R38)**.

VVG teritorijoje yra 4 žymių krašto žmonių paminklai (Emilijos Pliaterytės kapas ir paminklas Kapčiamiestyje; Juozo Neimonto kapas ir paminklas Veisiejuose; Esperanto kalbos kūrėjo Liudviko Lazario Zamenhofo biustas Veisiejuose; Emilijos Pliaterytės paminklas Vainežeryje) bei 5 kiti Lazdijų rajone lankomi objektai (Veisiejų miestelio istorinis centras; Kalniškės ir Statiškės mūšių vietos; Šeštokų geležinkelio stotis; Holokausto aukų kapai). VVG teritorijoje yra 23 piliakalniai [38]. Iš visų 23 piliakalnių labiausiai lankomi Rudaminos, Prelomčiškės ir Paveisininkų. Prie Prelomčiškės piliakalnio kasmet švenčiamos garsiosios rajono Oninės, o prie Rudaminos – Mindaugo karūnavimo diena, nes viena iš hipotezių teigia, kad Rudaminos pilyje buvo karūnuotas Mindaugas. Lazdijų rajone veikia 7 muziejai (Lazdijų krašto muziejus ir jo padaliniai [36]: Motiejaus Gustaičio memorialinis namas-muziejus; Etnografinė Prano Dzūko sodyba; Laisvės kovų muziejus; Kapčiamiesčio Emilijos Pliaterytės muziejus; Veisiejų krašto muziejus; D. Mazurkevičiaus akmenų muziejus “Jotvingių kiemas”). Rajone yra 3 dvarai (Aštriosios Kirsnos dvaro sodyba; Rudaminos buvusios dvaro sodybos fragmentai, buvusio Veisiejų dvaro fligelis su parku). **(R39)**

Lazdijų rajono tradicinės šventės vyksta daug tradicinių renginių: tarptautinė šventė „Pasienio fiesta“, Kalniškės mūšio minėjimas, Rasos šventė Veisiejuose bei Seirijuose, Oninių šventė ant Prelomčiškės piliakalnio, Vargonų muzikos festivalis, šventė „Lazdijų ruduo“, liaudiškų kapelų festivalis “Netgi vakaruškos“, Pirmosios vagos šventė, festivalis „Metelio banga“

VVG teritorijoje veikia 8 sertifikuoti tradiciniai amatininkai, gaminantys 13 sertifikuotų tradicinių produktų [37] **(R40)**.

Socialinės infrastruktūros ir jos veiklos, taip pat kultūros išteklių atitiktis VVG teritorijos vizijai. Siekiant Dzūkijos VVG teritorijos vizijos - kraštas darniam gyvenimui, aktyviam veikimui, prasmingam poilsiui, išskiriami šie aspektai:

- Bendruomeninių organizacijų skaičius auga. Tai sudaro galimybes bendruomeninėse organizacijose aktyviau vystyti bendruomeninę, socialinę, kultūrinę ir ekonominę veiklas, tačiau reikalinga stiprinti bendruomenines organizacijas;

- Socialinių paslaugų įstaigų tinklas Lazdijų rajone nėra pakankamai išvystytas, kas sudaro sąlygas Dzūkijos VVG teritorijoje aktyvesnei socialinių paslaugų plėtrai;

- Aktyvi įvairių meno kolektyvų veikla padidina tikimybę jauniems žmonėms aktyviau įsitraukti į kultūrinę veiklą, tapti aktyvesniais savo teritorijos nariais, įsitraukiančiais į įvairias veiklas.

- Savivaldybėje yra platus lankomų objektų spektras sudaro sąlygas aktyvesnei turizmo paslaugų veiklai rajone;

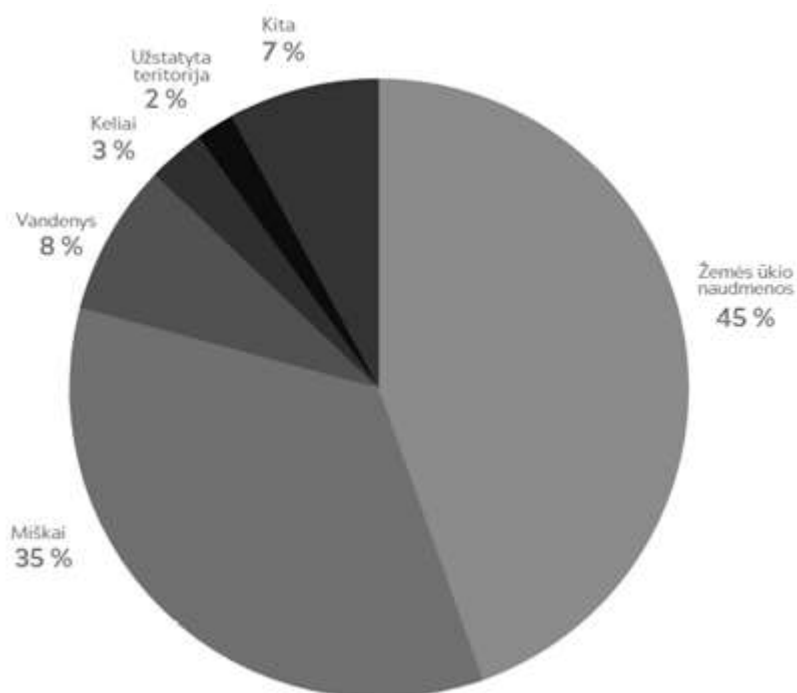
- Savivaldybėje yra organizuojama daug tradicinių švenčių, kurios ir toliau puoselėja Dzūkijos VVG teritorijos gyventojų kultūrinius papročius, aktyvina rajono gyventojus bendrų veiklų organizavimui, bendruomeniškumo puoselėjimui;

- Lazdijų kraštas unikalus savo tautiniu paveldu, įskaitant tradicinius ir netradicinius amatus, kurie sėkmingai įsilieja į bendrąjį rajono turizmo paslaugų spektrą.

1.8. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

Žemės ūkis. Žemės ūkis savivaldybėje paplitęs, nors vyrauja mažo derlingumo žemės. Bendras savivaldybės žemės plotas 130,6 tūkst. ha (žr. paveikslą) . Žemės ūkio naudmenos rajone sudaro 44,2 proc. bendro ploto, miškai – 35,0 proc. Nagrinėjant 2021 metų rajono teritorijos žemės naudmenų ploto pasiskirstymą šalies kontekste, Lazdijų rajone yra 7,7 proc. mažiau žemės ūkio naudmenų, 2 proc. daugiau miškų naudmenų, 0,2 proc. daugiau kelių, 1 proc. mažiau užstatytų teritorijų, 4,1 proc. daugiau vandens telkinių užimtos žemės naudmenų, 0,3 proc. mažiau kitos žemės naudmenų (plotai, kuriuos sudaro medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista ir nenaudojama žemė), 0,5 proc. daugiau apleistos žemės nei vidutiniškai Lietuvoje [32] **(R41)** .

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos žemės naudmenų pasiskirstymas[32]

Žemės ūkio produkcijos kiekis savivaldybėje 2019–2021 m. laikotarpiu didėjo nuo 24,2 mln. Eur iki 29,6 mln. Eur). Tai iš dalies lemia stambių ūkių skaičiaus didėjimas savivaldybėje. Stambėjant ūkiams, ūkių skaičius mažėja, – tokia tendencija stebima tiek Alytaus apskrityje, tiek visoje šalyje, tačiau rajone nuo 2021 m. pradžios stebimas ūkių skaičiaus kasmetinis didėjimas (2023 m. sausio 1 d. – 2156 ūkininkų ūkiai). Vyraujanti veikla, kuria užsiima mūsų rajono ūkininkai – mišrusis žemės ūkis. Rajone pastebimas ūkių, turinčių galvijų, skaičiaus mažėjimas ir augalininkystės ūkių daugėjimas. Panaši tendencija išlieka ir šalies bei apskrities mastu. Žemės ūkio augalų derlingumo rodikliai 2021 m. rajone pagal daugumą augalų rūšių yra žemesni, lyginant su šalies vidurkiu, tačiau aukštesni už Alytaus apskrities vidurkį, įskaitant tokias gausiai auginamas rūšis kaip javai, rapsai, bulvės.

Rajonas perspektyvus netradicinei žemės ūkio veiklai – pievagrybių, vaistažolių auginimui, uogininkystei, bitininkystei, paklausių ekologinių žemės ūkio produktų gamybai [32].

Lazdijų kraštas pasižymi gausiais gamtiniais ištekliais. Saugomos teritorijos Lazdijų rajono savivaldybėje sudaro apie 23 proc. savivaldybės ploto (tai yra daugiau už respublikos vidurkį (15,6 proc.), dar apie 4 proc. užima ekologinės apsaugos – valstybinių parkų, rezervatų ir draustinių buferinės apsaugos – zonos. Lazdijų rajone ypač saugomas teritorijas sudaro: Veisiejų regioninis parkas (12,3 tūkst. ha), Metelių regioninio parko dalis (15,4 tūkst. ha), Dzūkijos nacionalinio parko dalis (204,5 ha), Pertako miško biosferos poligonas (1,13 tūkst. ha), 31 valstybinis gamtinis draustinis, nedidelė dalis Žuvinto biosferos rezervato (1203 ha), 4 gamtiniai rezervatai, patenkantys į regioninių parkų sudėtį ir 11 gamtos paveldo objektų. Kiekybiniu požiūriu Lazdijų rajone yra net 30 draustinių (ar jų dalių): 1 – geomorfologinis; 2 – telmologiniai; 7 – kraštovaizdžio, 3 – hidrografiniai, 2 – botaniniai, 2 – ornitologiniai, 1 – zoologinis, 1 – herpetologinis, 7 – botaniniai-zoologiniai, 3 – genetiniai, 1 – urbanistinis. [32].

Lazdijų rajono savivaldybėje yra Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcijos Veisiejų bei Metelių regioniniai parkai [8], kurie yra tapę turistų traukos objektais (**R42**).

Lazdijų rajono savivaldybėje išsidėstę šie pagrindiniai parkai ir aikštės: Veisiejų miesto parkas ir šalia jo įrengtas šviečiantis ir grojantis fontanas, Veisiejų skulptūrų parkas, Vainežerio parkas, Kapčiamiesčio miestelio aikštė, Aštriosios Kirsnos buvusio dvaro pastatų ansamblis ir parkas, Birutės gyvenvietės parkas, Seirijų skulptūrų parkas, senjorų parkas Seirijuose (**R43**).

Miškingumas savivaldybėje (36) yra didelis ir lenkia Lietuvos ir Alytaus apskrities vidurkį bei nusileidžia tik Druskininkų (69,4) ir Varėnos rajono savivaldybėms (69 proc.) [27] (**R44**).

Rytiniu Lazdijų rajono savivaldybės pakraščiu teka Nemunas (per rajoną – jo intakas Baltoji Ančia). Savivaldybės teritorijoje yra per 150 ežerų (didžiausi – Dusia, Metelys, Seirijis, Galstas) [3] **(R45)**.

Vandens kokybė. Centralizuotai tiekiamas geriamas vanduo Lazdijų rajone yra tiekiamas iš požeminių vandens šaltinių, todėl šiame sektoriuje nėra esminių problemų, susijusių su vandens kokybe. Centralizuotomis vandens tiekimo paslaugomis ir nuotekų šalinimo paslaugomis naudojasi santykinai nedidelė savivaldybės gyventojų dalis. Gyvenviečių ir kaimų gyventojų pasijungimą prie vandentiekio tinklų galima vertinti kaip mažą. Centralizuotas vandens tiekimas savivaldybėje užtikrintas tik 37,5 proc. gyventojų, nuotekų tvarkymo paslaugomis naudojosi 20,1 proc. gyventojų. Bloga nemažos dalies vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo tinklų, įrenginių kokybė.[32]

Gamtos išteklių ir jų būklės atitiktis VVG teritorijos vizijai. Dzūkijos VVG teritorijos vizija - kraštas darniam gyvenimui, aktyviam veikimui, prasmingam poilsiui. Teritorijoje esantys gausūs gamtos ištekliai, gali būti tinkamai panaudoti vietos gyventojų prasmingam poilsiui ir ekonomikos vystymui, turizmo pajamoms generuoti, tačiau juos būtina saugoti pasitelkiant aplinkos apsaugos, klimato kaitos pokyčių švelninimo, tausaus gamtos išteklių naudojimo priemones.

1.9. Papildoma informacija

Neaktualu.

2. VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)

Žr. VPS II dalies (Excel) 2 lapą.

3. VVG teritorijos poreikiai ir jų pagrindimas

3.1. VVG teritorijos poreikių sąrašas

Žr. VPS II dalies (Excel) 3 lapą.

3.2. VVG teritorijos poreikių pagrindimas

Žr. VPS II dalies (Excel) 4.1 lapą.

4. VPS temos pagrindimas (pildoma teminėms VPS)

Neaktualu.

5. VVG pristatymas ir vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2030 m. ir VVG misija

5.1. Apibendrinta informacija apie VVG

5.1.1. VVG įsteigimo data	2004-08-20
5.1.2. VVG būstinės adresas	Vilniaus g. 1, LT 67106 Lazdijai
5.1.3. VVG narių skaičius	51 VVG narių sąrašas pateiktas 1 priede .
5.1.4. VVG kolegialaus valdymo organo narių skaičius	11 VVG kolegialaus valdymo organo narių sąrašas pateiktas 2 priede .

5.1.5. VPS administracijos darbuotojų ir etatų skaičius	Darbuotojų skaičius: 3 Etatų skaičius: 3 VPS administracijos darbuotojų sąrašas pateiktas 3 priede.
5.1.6. VVG pirmininkas	Edita Gudišauskienė
5.1.7. VVG kolegialaus valdymo organo pirmininkas	Neringa Apolskienė
5.1.8. VPS administravimo vadovas	Edita Gudišauskienė

5.2. Apibendrinta informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo sudėtį

Žr. VPS II dalies (Excel) 18 lapą.

5.3. Informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo kompetencijų įvairovės užtikrinimą

VVG kolegialaus valdymo organo kompetencijų įvairovės užtikrinimo būdas(-ai)	Pasirinkto būdo pagrindimas ir detalizuojanti informacija
☐ VVG kolegialaus organo nariai turi mokslo ar ekspertinių žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse; ☐ VVG sudarė patariamąją novatorių darbo grupę, pasitelkdama mokslo ar ekspertinių žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse turinčius ekspertus; ☒ VVG sudarė bendradarbiavimo sutartį su mokslo įstaiga(-omis), turinčiomis žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse; ☐ Netaikoma.	Bendradarbiavimo sutartis su Vytauto Didžiojo universitetu (2022-04-13 Nr.VDU-S-454)

5.4. VVG vertybės

Dzūkijos VVG turi 18 metų darbo patirtį. Įgyvendinant LEADER+ priemonę ir LEADER metodą, Dzūkijos VVG sudėtis keitėsi, tačiau buvo išlaikytas tęstinumas ir naudojamosi jau sukauptą patirtimi, įgyta vykdant Kaimo bendruomenių partnerystės programą (2000-2003 m.), LEADER+ priemonę (2004-2007) bei LEADER metodą (2007-2013; 2014-2020).

Dzūkijos VVG apibrėžė visiems grupės nariams priimtinas vertybes:

1. Atvirumas. Mes esame atviri žmonėms, idėjoms, naujovėms, bendradarbiavimui ir tobulėjimui.
2. Skaidrumas. Priimdami sprendimus, mes vadovujamės aiškumo ir informatyvumo principais.
3. Kūrybiškumas. Mes gebame pozityviai žvelgti į visus laikmečio išskeltus uždavinius ir rasti inovatyvius, kūrybiškus sprendimus.
4. Pagarba kito nuomonei. Mes gebame ne tik klausytis, bet ir girdėti, priimti sprendimus, kuriuos inicijuoja mūsų teritorijos žmonės.

5.5. VVG teritorijos vizija iki 2030 m.

Dzūkijos VVG teritorija - kraštas darniam gyvenimui, aktyviam veikimui, prasmingam poilsiui.

5.6. VVG misija

Dzūkijos VVG misija - aktyvinti vietos bendruomenes, organizacijas ir gyventojus spręsti socialinius, ekonominius vietos poreikius, puoselėti kaimo vietovių tradicijas, autentiškumą, gyvenamosios aplinkos patrauklumą bei darną, įgyvendinant sumanias verslumo, gyvenamosios aplinkos gerinimo, ekonominės krašto plėtros bei bendruomenines ir socialines iniciatyvas.

II skyrius: Ko mes siekiame? (VPS tikslai, rodikliai ir siekiami pokyčiai)

6. VVG teritorijai aktualūs BŽŪP tikslai

Žr. VPS II dalies (Excel) 5 lapą.

7. Kiekybiniai VPS tikslai

7.1. VPS produkto ir rezultato rodikliai iki 2029 m.

Žr. VPS II dalies (Excel) 6 lapą.

7.2. Metinės rodiklių reikšmės

1. ES bendrieji rezultato rodikliai:

Žr. VPS II dalies (Excel) 11.1 lapą (2 lentelė).

2. VPS rodikliai (produkto, rezultato):

- Netaikoma
- Taikoma

8. Pokyčiai, kurių siekiama VVG teritorijoje (kiekybine išraiška)

Žr. VPS II dalies (Excel) 14 lapą.

9. Apibendrinta informacija apie VPS

Žr. VPS II dalies (Excel) 1 lapą.

III skyrius: Kaip mes pasieksime užsibrėžtus tikslus? (VPS priemonės, finansinis planas, įgyvendinimo organizavimas ir valdymas)

10. VPS priemonės

10.1. VPS priemonių sąrašas

Žr. VPS II dalies (Excel) 7 lapą.

10.2. VPS priemonių sąsajos su BŽŪP tikslais

Žr. VPS II dalies (Excel) 8 lapą.

10.3. VPS priemonių sąsajos su VVG teritorijos poreikiais

Žr. VPS II dalies (Excel) 9 lapą.

10.4. VPS priemonių aprašymas

Žr. VPS II dalies (Excel) 10 lapą.

10.5. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)

VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS) aprašyta **5 priede**.

10.6. VPS priemonių rezultato rodikliai

VPS priemonių rezultato rodikliai, jų reikšmių pagrindimas ir planuojamų sukurti darbo vietų paskirstymas pagal amžių ir lytį pateikti **4 priede**.

11. Preliminarus VPS įgyvendinimo planas

Žr. VPS II dalies (Excel) 15 lapą.

12. VPS finansinis planas

12.1. VPS išlaidos pagal išlaidų kategorijas ir priemonių rūšis

Žr. VPS II dalies (Excel) 16 lapą.

12.2. Metinis VPS išlaidų planas

Žr. VPS II dalies (Excel) 17 lapą.

13. ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

Duomenys apie VPS priemonių, prisidedančių prie konkrečių horizontaliųjų principų, skaičių apibendrinti lentelėje.

1	2
VPS priemonių skaičius, iš viso	9
Subregioninės vietovės principas:	
VPS priemonių, pagal kurias siekiama, kad finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas, skaičius	1
Partnerystės principas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai turi būti PRIVALOMAI vykdomi su partneriais, skaičius	2
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai gali būti PASIRINKTINAI vykdomi su partneriais, skaičius	5
Inovacijų principas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai turi būti PRIVALOMAI skirti inovacijoms vietos lygiu diegti, skaičius	0
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai gali būti PASIRINKTINAI skirti inovacijoms vietos lygiu diegti, skaičius	4
Planuojama paremti projektų, iš viso (rodiklis L700)	38
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	2
Projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti, dalis, proc.	5,263157895
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai, skirti moterų ir vyrų lygių galimybių skatinimui ir nediskriminavimui, skaičius	9
Jaunimas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai, skirti jaunimui, skaičius	6

13.1. Subregioninės vietovės principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

VVG veiklos teritorija pasižymi subregioninės vietovės principą atitinkančiais bruožais (vieninga, socialiai nesusiskaldžiusi), tai palengvina sprendimų, būtinų vietovės tvarumui užtikrinti ir išlaikyti, priėmimą.

Nustatant vietos plėtros svarbiausias problemas ir išteklius jai spręsti, laikomasi teritorinio vientisumo: problemos vertintos tiek vietovės, kaip nedalomos visumos, tiek seniūnijų lygiu. Tai leido kompleksiskai apžvelgti esamą situaciją, numatyti vietovės stipriąsias ir silpnąsias puses, paisyti bendrų lūkesčių.

Dzūkijos VVG VPS – tai dokumentas, kurio pagrindu vykdoma Lazdijų rajono savivaldybės kaimiškųjų vietovių plėtra, todėl rengiant VPS ypatingas dėmesys skirtas svarbiausioms teritorijos problemoms spręsti. Norint iširti svarbiausias problemas buvo atliktas gyventojų poreikių tyrimas. Iš tyrimo rezultatų, matyti, kad Lazdijų rajono VVG teritorijos gyventojai mato įvairias socialines, ekonomines problemas, kurių sprendimo būdai atsispindi VPS.

VVG teritorijos vientisumą lemia ir vietos gyventojų gyvenimo būdo ypatumai, siejami bendrų tradicijų, istorijos, savitumo.

VVG bendruomenė suvokia save kaip socialiniais ryšiais susiaustytą žmonių tinklą, kuriame palaikomi glaudūs tarpusavio ryšiai, o bendradarbiavimas suteikia galimybes atskleisti nepanaudotas vietos plėtros perspektyvas, stiprinti socialinę sanglaudą bei išlaikyti bendromis pastangomis suformuotą vietovės identitetą – papročius ir kultūrą, vertybes.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo sėkmė didele dalimi priklauso nuo vietovės bendruomenės susitelkimo bendriems tikslams. Dzūkijos VVG darbuotojai nuolat bendraus su potencialiais ir vietos projektų paraiškas planuojančiais teikti pareiškėjais, teiks konsultacijas rengiant VP paraiškas. Visa reikalinga informacija bus talpinama ir viešinama Dzūkijos VVG internetiniame puslapyje: <http://www.dzukijosvvg.lt/> ir Socialinio tinklo (Facebook) paskyra: Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija - Dzūkijos VVG, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100080356943528> Šie veiksmai užtikrins vietos plėtros strategijos įgyvendinimo lėšų panaudojimo tolygumą bei racionalumą. Užtikrinant integruotą VVG teritorijos plėtrą, VVG siekia įvairių interesų grupių bendradarbiavimo.

13.2. „Iš apačios į viršų“ principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Rengiant VPS buvo atlikta VVG teritorijos socialinės, ekonominės gamtinių išteklių bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė, pagal tai formuojama teritorijos SSSG analizė, nustatomi poreikiai ir priemonės jiems tenkinti.

Dzūkijos VVG teritorijos gyventojų nuomonės, teritorijos situacijos ir poreikių analizė buvo atliekama kompleksiskai ir nuosekliai, šiais etapais:

1. 2022 m. įgyvendinant teritorinio bendradarbiavimo projektus „Pažangaus kaimo tinklaveikos kūrimas“ ir „LEADER idėjų tinklaveika“, 8 kaimo bendruomenės pasirengė savo teritorijų veiklos strategijas 2022-2027 m. (išsami informacija bei parengtos veiklos strategijos skelbiamos Dzūkijos VVG svetainėje, <https://www.dzukijosvvg.lt/node/883>). Renginių bendruomenėse metu (kiekvienoje bendruomenėje vyko po 5 renginius) bendrų, aktyvių diskusijų metu , naudojant „Smegenų šturmo“ ir kitus metodus buvo išgrynintos bendruomenių stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSSG), ištekliai, turimas potencialas, poreikiai, veiklos prioritetai, tikslai ir uždaviniai, projektinės idėjos bei priemonės. Kaimo bendruomenių veiklos strategijų 2022-2027 m. ištraukos pateikiamos 8 priede.
2. 2023 m. sausio – vasario mėn. atliktas Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimas, naudojant anketinės apklausos metodą, pasitelkus internetinę programą <https://apklausa.lt/>. (<https://apklausa.lt/f/lazdiju-rajono-savivaldybes-kaimo-gyventoju-ir-organizaciju-poreikiu-tyrimas-l6sryny/answers.html>). Kvietimai dalyvauti tyrime buvo paskelbti viešai - Dzūkijos VVG internetinėje svetainėje (<https://www.dzukijosvvg.lt/node/1133>) ir socialinio tinklo paskyroje (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100080356943528>). Gauti 267 respondentų, dalyvavusių tyrime atsakymai (10 priedas. Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimo duomenys).
3. Informaciniai renginiai - susitikimai su vietos gyventojais. Įvyko 6 susitikimai su rajono įstaigų, seniūnijų, verslo atstovais ir vietos gyventojais (11 priedas Informacinių, poreikių tyrimo renginių- susitikimų su gyventojais dalyvių sąrašai). Šiuose renginiuose dalyvavo 132 dalyviai. Organizuotų susitikimų tema „Lazdijų rajono savivaldybės kaimo plėtros strategijos 2023-2027 metų rengimas“. Susitikimų metu buvo informuojama apie naujojo strateginio laikotarpio kryptis ir

prioritetus buvo siekiama išsiaiškinti vietos problemas bei gyventojų poreikius, turimas veikimo idėjas bei aptariamoms galimoms rengiamoms strategijos priemonėms.

4. Dzūkijos VVG narių ir valdybos narių įsitraukimas. 2023 m. sausio 5 d. Dzūkijos VVG valdybos posėdžio metu buvo svarstomas klausimas dėl Lazdijų rajono kaimo plėtros strategijos 2023-2027 m. parengimo, vyko diskusijos dėl poreikių, galimų strategijos priemonių. Dzūkijos VVG visuotiniame narių susirinkime, vykusiame 2023 m. kovo 15 d. buvo pristatyta rengiama Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023-2027 metams bei tai reglamentuojantys teisiniai dokumentai. Taip pat pristatyti atlikto Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimo rezultatai. Vyko diskusijos apie priemones, kurias reikėtų įtraukti į rengiamą Strategiją.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Dzūkijos VVG, taikydama principą „Iš apačios į viršų“ VPS įgyvendinimo etape, aktyviai bendradarbiaus su plačiąja visuomene, ekonominių ir socialinių interesų grupėmis.

Sprendimai dėl konkrečių veiksmų ir projektų finansavimo priimami vietos lygmeniu. Tokiu būdu, įgyvendinant priemonę sukuriama didesnė pridėtinė vertė. Vietos projektų atranka, tvirtinimas vyks Dzūkijos VVG valdymo organo posėdžiuose. Valdymo organas sudarytas iš VVG narių išrinktų atstovų, kurie atstovauja pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios sektorius, bei atstovaujama teritorijos interesus, todėl rengiant bei tvirtinant kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentaciją, tvirtinant projektus, vykdam projektų atranką bus atsizvelgiama į Dzūkijos VVG teritorijos bendruomenės poreikius. Dzūkijos VVG valdyba ir administracija bus atsakingos už tai, kad vietos subjektams būtų suteikta pagalba įgyvendinant suplanuotus projektus: spręsti problemas konsultuojantis, dalyvaujant pokalbiuose ir diskusijose.

Dzūkijos VVG valdyba privalo nepažeisti principo „Iš apačios į viršų“, įsiklausydama į pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios nuomonę. Tuo tikslu VPS įgyvendinimo etape yra numatomi svarstymai tam, kad laikotarpis, skirtas teikti projektų paraiškas, būtų racionalus ir pakankamas tam procesui pasiruošti. Kvietimų teikti paraiškos dokumentai bus parengti VVG administracijos darbuotojų ir bus apsvarstomi bei tvirtinami kolegialiaame valdymo organe – valdyboje. Dokumentai, projektų paraiškų reikalavimai bus pristatomi, vykdam VVG teritorijos aktyvinimo veiklas: konsultacijas, informacinius renginius, individualius pokalbius.

Skelbimai apie kvietimus Dzūkijos VVG teritorijos gyventojams bus skelbiami Dzūkijos VVG interneto svetainėje ir socialinio tinklo paskyroje, savivaldybės interneto svetainėje NMA interneto tinklalapyje www.nma.lt.

VPS įgyvendinimo rezultatai bus skelbiami Dzūkijos VVG svetainėje ir socialinio tinklo paskyroje, bus pristatomi konferencijose, renginiuose, aptariami per susitikimus.

13.3. Partnerystės principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Dzūkijos VVG rengdama VPS didelį dėmesį skyrė partnerystės principo laikymuisi.

Dzūkijos VVG yra atvira naujiems nariams, t.y. užtikrina lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią naujų narių priėmimo tvarką, veikia partnerystės, grindžiamos trijų sektorių – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, principu. VVG šiuo metu priklauso 51 narys, atstovaujantis Lazdijų rajone veikiančius privačius juridinius asmenis, kaimo bendruomenes ir kitas nevyriausybinės organizacijas, vietos valdžios atstovus.

Dzūkijos VVG valdyba susideda iš 11 narių renkamų visuotiniame narių susirinkime pagal skaidrią ir demokratinę procedūrą, nepažeidžiant partnerystės principo ir atstovauja skirtingiems sektoriams (partneriams):

- pilietinei visuomenei – 5 nariai;
- verslui – 4 nariai;
- vietos valdžiai – 2 nariai.

Rengiant VPS buvo organizuojami susitikimai su VVG valdybos nariais, aptariama visuotiniame narių susirinkime (susirinkimų protokolai skelbiami Dzūkijos VVG interneto svetainėje, saugomi VVG būstinėje).

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Įgyvendinant VPS bus laikomasi tokios pat Dzūkijos VVG ir sprendimo priėmimo organų struktūros. Būtina VVG valdybos narių rotacija vyks kas 3 metai, keičiantis ne mažiau kaip 1/3 valdybos narių, taip užtikrinant lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią VVG veiklą.

VPS įgyvendinimo laikotarpiu VVG kolegialus valdymo organas – valdyba išlaikys proporcingą pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovavimą

Įgyvendinant VPS, VVG sieks toliau užtikrinti konstruktyvią pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios partnerystę Lazdijų rajono plėtros labui.

Įgyvendinant VPS bus organizuojami susitikimai su vietos bendruomenėmis siekiant pristatyti VPS įgyvendinimo eigą, paskatinti vykdyti vietos projektus. Į susitikimus bus kviečiami pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai.

13.4. Bendradarbiavimo principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Dzūkijos VVG darniai bendradarbiauja su kaimyninėmis VVG ir Vietos veiklos grupių tinklu, tai suteikia galimybių mokytis vieniems iš kitų, spręsti iškilusias problemas ir pasisemti gerosios praktikos.

Dzūkijos VVG yra aktyvi Vietos veiklos grupių tinklo narė, VVG administracijos darbuotojai dalyvauja VVGT organizuojamuose susitikimuose, konferencijose, išplėstiniuose valdybos posėdžiuose, susitikimuose su ŽŪM, NMA atstovais, mokymuose.

Bendradarbiaujant su kitomis vietos veiklos grupėmis įgyvendinti teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektai.

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „LEADER“ veiklos sritį „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“ įgyvendinami/ įgyvendinti šie projektai:

1. Teritorinio bendradarbiavimo projektas „Pažangaus kaimo tinklaveikos kūrimas“ Nr. 44TT-KK-20-2-08177-PR001 Projekto koordinatorius - Kauno rajono vietos veiklos grupė, partneriai: Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG), Panevėžio rajono vietos veiklos grupė, Druskininkų vietos veiklos grupė. Projekto tikslas – skatinti pažangaus kaimo tinklaveiką, sukuriant vietinių bendruomenių pažangaus kaimo strategijas. Pagrindinės veiklos: „Pažangaus kaimo strategijų kūrimo“ renginiai bendruomenėse (4 bendruomenėse vyko po 5 renginius po 4 val.), kurių rezultatas – parengtos 4 bendruomenių veiklos strategijos; Išvykos į kitas bendruomenines organizacijas, kitų VVG teritorijose pasisemti idėjų.

2. Teritorinio bendradarbiavimo projektas „LEADER idėjų tinklaveika“. Projekto koordinatorius - Panevėžio rajono vietos veiklos grupė, partneriai: Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG), Kauno rajono vietos veiklos grupė, Druskininkų vietos veiklos grupė. Projekto tikslas – skatinti kaimo plėtros dalyvius aktyviau įsitraukti į kaimo plėtros procesus, kuriant LEADER idėjų tinklaveiką. Projekto veiklos, skatinančios idėjų, gerinančių gyvenimą kaime,

gimimą ir įgyvendinimą: 5 dienų renginių ciklai „Idėjų laboratorija vietos gyventojams“ vyko 4 bendruomenėse, kurių metu ne tik buvo generuojamos veiklos idėjos, bet ir parengti Strateginiai veiklos planai; Mokymai „Idėjų generavimas specialistų rengimo dirbtuvės“; Bendruomeninio verslo idėjų sklaidos internete platformos „Idėjų bankas“ sukūrimas (<http://www.stipribendruomene.lt>)

3. Teritorinio bendradarbiavimo projektas „Sumanus kaimo link - Kėdainių, Lazdijų ir Radviliškio kaimo plėtros veikėjų partnerystė“. Projekte, bendradarbiaujant 3 vietos veiklos grupėms - Kėdainių rajono vietos veiklos grupei (projekto koordinatorius), Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacijai (Dzūkijos VVG), Vietos veiklos grupei „Radviliškio lyderis“, numatoma stiprinti kaimo plėtros veikėjų, vietinio verslo subjektų partnerystę bei kompetencijas. Projekto metu organizuojami mokymai vadybos, rinkodaros, socialinių inovacijų, vietos identiteto ir internetinio marketingo temomis, kūrybines dirbtuves, virtualios bendradarbiavimo platformos sukūrimas - tai sudarys sąlygas kaimo vietovių verslui tapti konkurencingesniu ir išnaudojant vietos identitetą kurti sumanius kaimus. Numatoma projekto įgyvendinimo pabaiga -2024 m.

4. Teritorinio bendradarbiavimo projektas „Dzūkijos piliakalnių kelias“. Projekto koordinatorius Trakų krašto veiklos grupė partneriai: Dzūkijos VVG, Alytaus rajono vietos veiklos grupė, Prienų rajono vietos veiklos grupė. Projekto tikslas – skatinti vietos gyventojų socialinį aktyvumą bei verslumą, parengiant Dzūkijos piliakalnių kelią ir įtraukiant į veiklas senyvo amžiaus žmones, negalią turinčius asmenis, daugiavaikes šeimas. Projekto veiklos – mokymai, edukacijos, leidinys „Dzūkijos piliakalnių kelias“.

5. Tarptautinio bendradarbiavimo projektas „Bitės – Medus – Žmonės“. Projekto koordinatorius Vietos veiklos grupė „Pagėgių kraštas“. Projekto partneriai: Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG), Ignalinos rajono vietos veiklos grupė; Rietavo miesto vietos veiklos grupė; Latvijos vietos veiklos grupės. Projekto veiklos – mokymai, gerosios patirties renginiai, elektroninis leidinys.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

1. Bus tęsiamas bendradarbiavimas su kitomis vietos veiklos grupėmis. Numatomas teritorinio bendradarbiavimo projektas Sumanus kaimo kūrimo tema.
2. Ir toliau bus aktyviai dalyvaujama VVG tinklo veikloje, siekiant efektyvios kaimo plėtros.
3. Tęsime bendradarbiavimą su kitomis institucijomis, dalyvausime rajono, regiono, nacionaliniuose ir tarptautiniuose renginiuose bei projektuose.

13.5. Inovacijų principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Inovacijų principas yra vienas iš svarbiausių LEADER metodo principų, skatinantis inovatyvią, novatorišką kaimo plėtrą.

Per 2014-2022 metų laikotarpį Dzūkijos VVG teritorijoje:

- 1.VPS įgyvendinimo geroji patirtis ir inovatyvūs projektai, idėjos buvo viešinama svetainėje www.dzukijosvvg.lt bei Facebook platformoje.
2. Buvo įgyvendinti 6 socialinio ir bendruomeninio verslo projektai pagal VPS priemonę „Socialinio ir bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra“, Nr. LEADER-19.2-SAVA-1, kurie buvo socialine inovacija vietos lygmeniu.
3. Inovacijų diegimas buvo skatinimas VPS priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ Nr. LEADER-19.2-6, veiklos srities „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ Nr. LEADER-19.2-6.4. finansavimo sąlygų apraše patvirtintus vietos projektų atrankos kriterijų „Projekto veiklomis (rezultatais) kuriamos inovacijos teritorijos (Dzūkijos VVG) ir (arba) rajono lygmeniu. Tinkamos inovacijų kryptys (arba bent viena iš jų):

- naujų paslaugų, gamybos būdų, produktų ir pan. teritorijoje (Dzūkijos VVG) ir (arba) rajono) kryptis;
- naujų aplinkosauginių ir technologinių sprendimų įgyvendinimo kryptis;
- socialinių inovacijų kryptis.“

Įgyvendinus 2 vietos projektus sukurtos naujų paslaugų, gamybos būdų bei naujų aplinkosauginių ir technologinių sprendimų inovacijų.

4. VVG, gavusi papildomą finansavimą iš Žemės ūkio ministerijos, VPS papildė nauja, inovatyvia priemone „Sumanaus kaimo kūrimas“ Nr. LEADER-19.2.-SAVA-7, kuria siekiama panaudojant vietos išteklius ir galimybes bei taikant ekonomiškai, socialiai ir technologiškai pažangius (inovatyvius) sprendimus, gerinti kaimo gyventojų gyvenimo, jų vykdomos veiklos ir kartu juos supančios aplinkos kokybę, didinti kaimo vietovių patrauklumą (modernumą).

5.VVG skatino vietos gyventojus dalyvauti įvairiuose mokymuose, konferencijose, renginiuose, taip siekiant suteikti galimybę gauti žinių apie inovacijas.

VVG, siekdama realizuoti inovacijų principą, pritaikė administracinę inovaciją – Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimas buvo vykdoma pildant anketą internete. Rengiant VPS buvo pritaikyta naujovė – vietos bendruomenės turėjo galimybę pasirengti savo strategijas - 8 kaimo bendruomenės pasirengė savo teritorijų veiklos strategijas 2022-2027 m. (išsami informacija bei parengtos veiklos strategijos skelbiamos Dzūkijos VVG svetainėje, <https://www.dzukijosvvg.lt/node/883>). Renginių bendruomenėse metu (kiekvienoje bendruomenėje vyko po 5 renginius) bendrų, aktyvių diskusijų metu , naudojant „Smegenų šturmo“ ir kitus metodus buvo išgrynintos bendruomenių stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG), ištekliai, turimas potencialas, poreikiai, veiklos prioritetai, tikslai ir uždaviniai, projektinės idėjos bei priemonės. Kaimo bendruomenių veiklos strategijų 2022-2027 m. ištraukos pateikiamos 8 priede. Parengtų strategijų informacija panaudota rengiant VPS, tai padėjo atliepti vietos gyventojų poreikius, atsižvelgti į vietovės specifiką, kultūrinį, socialinį, ekonominį kontekstą.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Įgyvendinant naują VPS, inovacijų diegimas bus skatinamas bendradarbiaujant, gilinant suinteresuotų šalių žinias pačios inovacijos ir jos supratimo plačiąja prasme srityje. Atrenkant vietos projektus, pagal tam tikras priemones, pirmumas bus taikomas tiems projektams, kurie įgyvendina inovacijas. VVG įgyvendindama VPS sieks, kad įgyvendinami vietos projektai skatintų inovacijų kūrimą, diegimą socialinėje srityje, siekiant socialinės įtraukties didinimo, mokymosi visą gyvenimą skatinimo.

VVG savo veikloje nuolat siekia ugdyti kūrybingą ir inovatyvią visuomenę, skatinti gyventojų verslumą, technologines ir socialines inovacijas, atliepiančias paklausą ir vartotojų poreikius

Inovacijų skatinimui pasitarnaus VPS numatytos priemonės:

1. Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti;
- 2.Skaitmeninių gebėjimų žemės ūkyje ugdyimas;
3. Socialinio verslo kūrimas ir plėtra;
4. Sumanaus kaimo kūrimo idėjų generavimas.

Inovatyvių vietos projektų rezultatų sklaidai numatomas kiekvieno įgyvendinto inovatyvaus projekto pristatymas ir projekto rezultatų pristatymas viešojoje erdvėje bei renginių metu.

13.6. Jaunimas

Principo laikymasis rengiant VPS:

VVG rengdama VPS didelį dėmesį skyrė VVG teritorijoje gyvenantiems jauniems žmonėms. Organizuojant VVG valdymo organo darbą, Dzūkijos VVG valdyboje išrinkti 6 asmenys iki 40 metų amžiaus, t.y. 54,5 proc. visų valdybos narių, iš jų 2 yra iki 29 m. amžiaus, t. y. 18,2 proc. visų valdybos narių. Dzūkijos VVG valdybos pirmininkė yra iki 40 metų amžiaus.

VVG, siekdama išsiaiškinti jaunimo poreikius į Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimą įtraukė jaunimą (virš 10 proc. respondentų sudarė jaunimas iki 29 m. amžiaus). Buvo išsakyta nuomonė kokios konkrečios priemonės pagerintų kaimo jaunimo (iki 29 m.) situaciją.

Jaunimo poreikių tenkinimas numatytas šiose VPS priemonės:

1. Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti-projektų atrankos metu skiriami balai projektams, kurių paraišką teikiantis asmuo paraiškos pateikimo dieną yra iki 40 m.
2. Skaitmeninių gebėjimų žemės ūkyje ugdymas - projektų atrankos metu skiriami balai projektams, skirtiems jaunų žmonių - iki 40 metų amžiaus - mokymui.
3. Kaimo gyventojų aktyvumo, bendruomeniškumo ir gebėjimų stiprinimas - projektų atrankos metu skiriami balai projektams, skirtiems jaunimo iki 29 metų įtraukimui į projekto veiklą ar projekto rezultatų vykdymą.
4. Viešųjų bei socialinių paslaugų kūrimas ir plėtra - projektų atrankos metu skiriami balai projektams, skirtiems jaunimo iki 29 metų įtraukimui į projekto veiklas ar projekto rezultatus.
5. Infrastruktūros kūrimas viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui - projekto veiklos skirtos jaunimo poreikiams tenkinti.
6. Sumanaus kaimo kūrimo idėjų generavimas - projekto veiklose galės dalyvauti ir jaunimas.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: - Jauni asmenys bus įtraukti į atskirus VPS administravimo ir įgyvendinimo procesus. Per visą VPS įgyvendinimo laikotarpį bus laikomasi principo, jog ne mažiau kaip 2 asmenys VVG valdyboje būtų iki 40 m.

Skelbiant kvietimus rengti vietos projektų paraiškas, kartu bus pateikta informacija, kokios yra galimybės rengti ir įgyvendinti vietos jaunimui skirtus ir iš VPS lėšų finansuojamus projektus. Potencialūs pareiškėjai bus informuojami, jog projektams, kurių naudos gavėjai yra jaunimas, bus skiriami naudos ir kokybės balai.

Vykdam VPS įgyvendinimo stebėseną ir pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bus peržiūrėti pasiekti rezultatai ir atrenkami geriausi jaunimą įtraukiantys projektai, kurie bus viešinami kaip gerosios praktikos pavyzdžiai.

Vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, potencialūs vietos projektų pareiškėjai bus konsultuojami individualiai apie galimybes parengti jaunų asmenų poreikius atitinkančius projektus. Siekiant kuo didesnio jaunimo suinteresuotumo, aktyvumo ir palaikymo, visa su VPS susijusi veikla bus nuolat viešinama soc. tinkluose.

Organizuojant gyventojų motyvaciją veikti bei idėjų generavimą skatinančius renginius, bus skatinama atkreipti dėmesį į jaunimo poreikius, sutelkta gerinti jaunų asmenų gyvenimo kokybę, suplanuojant projektų veiklas, kurios būtų priimtinos ir jaunimui. Pavyzdžiui priemonėje „Kaimo gyventojų aktyvumo, bendruomeniškumo ir gebėjimų stiprinimas“ projektų atrankos metu skiriami balai projektams, skirtiems jaunimo iki 29 metų įtraukimui į projekto veiklą ar projekto rezultatų vykdymą.

13.7. Lyčių lygybė ir nediskriminavimas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Siekdama moterų ir vyrų lygių galimybių, nediskriminavimo skatinimo dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus (išskyrus jaunų žmonių pozityviąją diskriminaciją, kuri yra leidžiama įgyvendinant VPS), šeiminių padėties, lytinės orientacijos, Dzūkijos VVG VPS rengimo procesas buvo organizuotas atvirai, skaidriai bei viešai. Vietos plėtros strategijos rengime galėjo dalyvauti visi norintys ir įvairias sritis atstovaujantys vietos gyventojai, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią, amžių, šeimines padėties, lytinę orientaciją. Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimas, naudojant anketinės apklausos metodą, buvo vykdomas pasitelkus internetinę programą <https://apklausa.lt/>, apie tai buvo skelbiama viešai, Dzūkijos VVG internetinėje svetainėje ir socialinio tinklo (Facebook) paskyroje.

Kvietimai dalyvauti informaciniuose renginiuose - susitikimuose su vietos gyventojais taip pat buvo vieši.

Formuojant VVG valdybą, buvo išlaikyta lyčių pusiausvyra (mažiausiai 40 proc. nesvarbu, kurios lyties, atstovų). VVG valdyboje moterys sudaro 54,55 proc., vyrai sudaro 45,45 proc. visų narių.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

organas sudarytas taip, jog būtų išlaikomos lygios vyrų ir moterų galimybės (45,45:54,55 proc., tai yra, mažiausiai 40 proc. nesvarbu, kurios lyties atstovų). Į VVG valdymo organą yra įtraukti 2 jauni žmonės iki 29 m. ir išrinktas atstovas atstovauti socialiniams interesams asmenų, turinčių negalią ar priklausančių pažeidžiamoms, atskirtoms visuomenės grupėms.

VVG valdyba priima svarbiausius sprendimus VPS įgyvendinimo klausimais, todėl lygių galimybių principas bus užtikrintas tiek kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, tiek tvirtinant vietos projektus.

Vietos plėtros strategijoje numatytos priemonės turės teigiamą poveikį lygių galimybių plėtrai plačiąja prasme. Vykdamas numatytas priemones bus prisidėta prie įvairių, dažnai labiausiai pažeidžiamų, socialinių grupių lygių galimybių plėtros, skatinant jų bendruomeninę integraciją ir mažinant socialinę-ekonominę atskirtį.

Lyčių lygybė ir nediskriminavimas principas numatytas visose VPS priemonėse.

14. VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai

14.1. Informacija apie VPS viešinimą ir derinimą su visuomene VPS rengimo metu

Dzūkijos VVG VPS viešinimo ir derinimo su visuomene veiksmai:

1. 2023 m. sausio – vasario mėn. buvo viešinama rengiama VPS atliekant Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimą, naudojant anketinės apklausos metodą, pasitelkus internetinę programą <https://apklausa.lt/>. Kvietimai dalyvauti tyrime buvo paskelbti viešai - Dzūkijos VVG internetinėje svetainėje (<https://www.dzukijosvvg.lt/node/1133>) ir socialinio tinklo paskyroje (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100080356943528>).
2. Vyko informaciniai renginiai - susitikimai su vietos gyventojais. Įvyko 6 susitikimai su rajono įstaigų, seniūnijų, verslo atstovais ir vietos gyventojais. Organizuotų susitikimų tema „Lazdijų rajono savivaldybės kaimo plėtros strategijos 2023-2027 metų rengimas“. Susitikimų metu buvo informuojama apie naujojo strateginio laikotarpio kryptis ir prioritetus buvo siekiama išsiaiškinti vietos problemas bei gyventojų poreikius, turimas veikimo idėjas bei aptariamoms galimos rengiamos strategijos priemonės.
3. Į VPS rengimą aktyviai įsitraukė Dzūkijos VVG nariai ir valdybos nariai. 2023 m. sausio 5 d. Dzūkijos VVG valdybos posėdžio metu buvo svarstomas klausimas dėl Lazdijų rajono kaimo plėtros strategijos 2023-2027 m. parengimo, vyko diskusijos dėl poreikių, galimų strategijos priemonių. Dzūkijos VVG visuotiniame narių susirinkime, vykusiame 2023 m. kovo 15 d. buvo pristatyta rengiama Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023-2027 metams bei tai reglamentuojantys teisiniai dokumentai. Taip pat pristatyti atlikto Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimo rezultatai. Vyko diskusijos apie priemones, kurias reikėtų įtraukti į rengiamą Strategiją. 2023 m. gegužės 19 d. Valdybos posėdyje buvo pritarta parengtai VPS.
4. Susipažinti su VPS projektu ir/ar gauti papildomos informacijos ir teikti pastabas ar pasiūlymus, derinimo su visuomene metu, 2023-04-26- 2023-05-25 buvo kviečiami visi suinteresuotieji, informacija buvo paskelbta Dzūkijos VVG svetainėje <https://www.dzukijosvvg.lt/node/1164> bei Facebook paskyroje, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100080356943528>.
5. 22 d. vyko VPS projekto pristatymas visuomenei, informacija buvo paskelbta Dzūkijos VVG svetainėje <https://www.dzukijosvvg.lt/node/1166> bei Facebook paskyroje, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100080356943528>.

6. 2023 m. gegužės 24 d. VPS projekto pristatymas vyko Lazdijų rajono savivaldybės vadovams bei darbuotojams;
7. 2023 m. gegužės 29 d. VPS projektas pristatytas ir patvirtintas visuotiniame narių susirinkime. VPS rengimo metu gautų pastabų ir veiksmų, kurių buvo imtasi reaguojant į pastabas, suvestinė pateikta **6 priede**.

14.2. VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo strategija VPS įgyvendinimo metu

Dzūkijos VVG VPS įgyvendinimo metu informaciją apie savo veiklą panaudodama šias komunikacijos priemones:

1. Informacijos teikimas visuomenei bus nuolat vykdomas Dzūkijos VVG interneto svetainėje <https://dzukijosvvg.lt>.
2. Kita efektyvi komunikacijos priemonė - socialinio tinklo (Facebook) paskyra: Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija - Dzūkijos VVG, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100080356943528>.
3. VVG narių, seniūnijų, savivaldybės biudžetinių įstaigų, NVO, verslo turimi informacijos kanalai.
4. Informacijos pateikimas žiniasklaidai.
5. Viešinimo plakatai ir susitikimai su tikslinėmis grupėmis.
6. Bendruomenių sąskrydžiai ir kiti renginiai.

Viešinimo tikslai:

- Informuoti potencialius pareiškėjus bei naudos gavėjus apie galimybes dalyvauti įgyvendinant VPS.
  - Konsultuoti potencialius pareiškėjus bei naudos gavėjus įvairiais klausimais, pasidalinti praktiniais patarimais paraiškų rengimo bei projektų įgyvendinimo metu.
  - Vykdyti abipusę komunikaciją su tikslinėmis grupėmis, taip sukuriant pastovų kontaktą ir užsitikrinant grįžtamąjį ryšį.
- Tikslinės grupės: VVG teritorijos gyventojai, VVG teritorijoje veikiančios organizacijos ir įstaigos, VVG teritorijoje veikiančios verslo subjektai.
- Potencialiems pareiškėjams bei projektų vykdytojams bus nuolat vykdomos šios veiklos:
- VVG teritorijos gyventojų, viešojo, NVO ir privataus verslo sektoriaus informavimas apie VPS, jos tikslus, priemones bei planuojamus kvietimus.
  - Nuolatinis VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų konsultavimas projektinių idėjų atitikimo VPS priemonėms klausimais.
  - Reguliarūs potencialių vietos projektų vykdytojų mokymai paraiškų pildymo, mokėjimo prašymų ir ataskaitų pildymo ir su jais susijusių papildomų dokumentų rengimo klausimais.
  - Vykdomos viešųjų ryšių kampanijos, bendravimas su vietos žiniasklaida.
  - Organizuojami reguliarūs susitikimai su potencialiais projektų vykdytojais ir VPS įgyvendinimo pristatymai, kurie užtikrins, kad įgyvendinant VPS būtų laikomasi visų LEADER metodo bei horizontaliųjų principų

15. VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistema

15.1. VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistemos apibūdinimas

Trumpas sistemos apibūdinimas. Užtikrinant VPS įgyvendinimą sukurta jos įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistema leis nuolatos stebėti ir periodiškai vertinti VPS įgyvendinimo pažangą. VPS įgyvendinimo stebėseną yra sistemingas ir kompleksingas priemonių, susietų su VPS įgyvendinimu, kokybinių ir kiekybinių kaimo vietovių pokyčių stebėjimo, vertinimo bei pasiūlymų

dėl VPS įgyvendinimo tobulinimo procesas. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tikslas – sukurti patikimą ir objektyvią VVG atstovaujamos teritorijos plėtros koordinavimo ir VPS įgyvendinimo stebėsenos tvarką, užtikrinti racionalų ES ir nacionalinės paramos lėšų paskirstymą ir savalaikį jų įsisavinimą, apibrėžti VVG valdymo organų, VVG administracijos darbuotojų funkcijas, atskaitomybę ir jų atsakomybę, tenkančią įgyvendinant VPS. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistema sudarys tinkamas prielaidas ne tik tinkamai koordinuoti, periodiškai vertinti VPS įgyvendinimo eigą, bet ir vertinti VPS įgyvendinimo rezultatyvumą, efektyvumą ir poveikį VVG atstovaujamai teritorijai, o prireikus papildyti ar keisti pačią VPS. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos sistema yra skirta VVG nariams, VVG valdybos nariams ir VVG darbuotojams, atsakingiems už VPS įgyvendinimo administravimą.

VPS įgyvendinime dalyvaujančių VVG subjektų vaidmuo VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemoje. Svarbiausias vaidmuo užtikrinant VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną tenka VVG valdybai, kuri pagal jai visuotinio VVG narių susirinkimo suteiktas funkcijas, tvirtina Dzūkijos VVG valdybos darbo reglamentą, vietos projektų atrankos darbo reglamentą, taisykles bei kitus dokumentus, susijusius su Dzūkijos VVG veikla ir vietos plėtros strategijų įgyvendinimu; priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo bei paramos lėšų paskirstymo; priima sprendimus dėl dalyvavimo projektinėje veikloje.

Esant poreikiui VVG gali sudaryti papildomus ir specialius VPS stebėsenos ir vertinimo organus, kurie atliks išsamų VPS įgyvendinimo, rodiklių ir rezultatų pasiekimo ir vertinimą.

VPS administravimo vadovas, VPS finansininkas, viešųjų ryšių specialistas vykdys nuolatinį VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną pagal funkcijas, aprašytas 15.2 punkte.

Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą teikimo tvarka. Svarbi sėkmingo VPS įgyvendinimo sąlyga yra tinkamai organizuotas reikalingos statistinės informacijos rinkimas, sisteminimas ir analizė bei papildomų tyrimų arba galimybių studijų apie VPS numatytų tikslų, uždavinių ir priemonių įgyvendinimą, atlikimas. Už informacijos, reikalingos VPS įgyvendinimui užtikrinti ir stebėsenai atlikti bei ataskaitai parengti, rinkimą, sisteminimą ir analizę ir papildomų tyrimų, susijusių su VPS įgyvendinimu, organizavimą bus atsakingi VVG administracijos darbuotojai (VPS administravimo vadovas, finansininkas, viešųjų ryšių specialistas). Informacija apie VPS įgyvendinimo pažangą ir susidariusias VPS įgyvendinimo problemas bus gaunama iš vietos projektų įgyvendinimo ataskaitų ir VVG administracijos darbuotojų vizitų (patikrų) į vietos projektų įgyvendinimo vietas ataskaitų, atliktų tyrimų ataskaitų ar galimybių studijų, susijusių su VPS įgyvendinimu, taip pat iš kitų informacijos šaltinių. VPS įgyvendinimo metinė ataskaita rengiama pagal Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių nustatytą formą ir reikalavimus. VPS įgyvendinimo ataskaita bus rengiama kasmet. Už jos parengimą atsakinga VVG administracija, ją pateikiant VVG valdybai.

VVG valdybai nepritarus metinei ataskaitai, ji gražinama tobulinimui, už tai atsakinga VVG administracija. VVG administracija VPS įgyvendinimo metinę ataskaitą pateiks VVG valdybai ne vėliau kaip per vieną mėnesį pasibaigus ataskaitiniams metams, o galiausiai ataskaita bus pristatoma VVG narių visuotiniam susirinkimui, kuris VPS įgyvendinimo ataskaitą viešai apsvartys. Ataskaita taip pat bus viešai skelbiama VVG interneto svetainėje www.dzukijosvvg.lt.

Atskaitomybės tarp atskirų VVG subjektų, dalyvaujančių įgyvendinant VPS, sistema. VVG darbuotojai, susiję su VPS administravimu, tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi VPS administravimo vadovui. VPS administravimo vadovas už savo veiklą tiesiogiai atskaitingas VVG valdybai. VVG vadovas už savo veiklą atsiskaito prieš visuotinį VVG narių susirinkimą, kaip aukščiausią VVG valdymo organą.

Atsakomybės sistema, taikoma įgyvendinant VPS. Pastebėjus ar nustatčius VVG administracijos darbuotojų piktnaudžiavimo (neteisėto veikimo arba neveikimo) atvejį, VVG valdybą priima sprendimą dėl šių darbuotojų atsakomybės arba laikino nušalinimo nuo pareigų. Iškilus tam tikriems VPS įgyvendinimo sunkumams (pvz., atsilikimas nuo VPS įgyvendinimo plano), VVG valdybos sprendimu gali būti rengiama ir jai teikiama svarstyti tarpinė, t.y. pirmojo pusmečio (apims laikotarpį nuo ataskaitinių metų sausio 1 d. iki birželio 30 d.) VPS įgyvendinimo ataskaita.

15.2. VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo funkcijos pagal subjektus

15.2.1.	VVG nariai	Tvirtina parengtą vietos plėtros strategiją; Susipažįsta, svarsto VVG pirmininko ataskaitą apie VPS vykdymą; Teikia rekomendacijas/siūlymus VVG valdybai, VVG pirmininkui dėl VPS vykdymo; Renka ir atleidžia valdybą arba pavienius jos narius; Renka ir atleidžia revizorių; Renka ir iš pareigų atšaukia pirmininką; Įgyvendina kitas steigimo dokumentuose nustatytas pareigas
15.2.2.	VVG kolegialaus valdymo organo nariai	Tvirtina Dzūkijos VVG valdybos darbo reglamentą, vietos projektų atrankos darbo reglamentą, taisykles bei kitus dokumentus, susijusius su Dzūkijos VVG veikla ir vietos plėtros strategijų įgyvendinimu; Priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo bei paramos lėšų paskirstymo; Priima sprendimus dėl dalyvavimo projektinėje veikloje; Esant poreikiui atlieka ar dalyvauja atliekant projekto patikrą vietoje; Tvirtina vietos plėtros strategijos pakeitimus; Tvirtina kvietimų teikti vietos projektus dokumentus; Vertina ir tvirtina kasmetinę vietos plėtros strategijos įgyvendinimo ataskaitą; Įgyvendina kitas steigimo dokumentuose ar darbo reglamente nustatytas pareigas.
15.2.3.	VPS administravimo vadovas	Kviečia VVG narius į visuotinius ir valdybos posėdžius, rengia posėdžių protokolus; Administruoja vietos plėtros strategiją; Atlieka vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėseną ir teikia kasmetines ataskaitas visuotiniam narių susirinkimui; Rengia ir VVG valdymo organui tvirtinti teikia kvietimų teikti vietos projektus dokumentus; Organizuoja vietos projektų atrankos posėdžius; Vertina ir administruoja vietos projektus; Atlieka kitas funkcijas numatytas pareiginėje instrukcijoje ar paskirtas VVG pirmininko.
15.2.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Vykdė VVG apskaitos politiką; Organizuoja finansinę ir buhalterinę apskaitą ir kontroliuoja, kad ataskaitinių metų duomenys būtų teisingai ir savalaikiai pateikti finansų bei statistikos organams; Vykdė pateiktų vietos projektų vertinimą; Administruoja vietos projektus; Atlieka kitas funkcijas numatytas pareiginėje instrukcijoje ar paskirtas VVG pirmininko.
15.2.5.	VPS administratorius (-iai)	Vykdė VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų konsultavimą projektinių idėjų atitikimo vietos plėtros strategijos klausimais; Vertina ir administruoja vietos projektus; Atlieka kitas funkcijas numatytas pareiginėje instrukcijoje ar paskirtas VVG pirmininko.
15.2.6.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	Vykdė nuolatinį VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų informavimą apie parengtą vietos plėtros strategiją; Aktyvina vietos gyventojus bei įstaigas, organizacijas VPS tikslams pasiekti; Vykdė viešųjų ryšių kampanijas, vykdė bendravimą su vietos žiniasklaida, rengia straipsnius, organizuoja mokymus VVG nariams ir potencialiems projektų vykdytojams; Organizuoja susitikimus su potencialiais projektų vykdytojais ir vykdė reguliarius vietos plėtros strategijos įgyvendinimo pristatymus, užtikrina, kad įgyvendinant vietos plėtros strategiją būtų laikomasi visų LEADER metodo bei horizontaliųjų principų; Atlieka kitas funkcijas numatytas pareiginėje instrukcijoje ar paskirtas VVG pirmininko.

IV dalis: VPS priedai

Priedas	Priedo pavadinimas
1 priedas	VVG narių sąrašas
2 priedas	VVG kolegialaus valdymo organo narių sąrašas
3 priedas	VVG administracijos darbuotojų pareigybės ir funkcijos
4 priedas	VPS priemonių rezultato rodikliai ir jų reikšmių pagrindimas
5 priedas	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)
6 priedas	VPS rengimo metu gautų pastabų suvestinė
7 priedas	Informacijos, statistinių duomenų šaltiniai
8 priedas	Kaimo bendruomenių veiklos strategijų 2022-2027 m. ištraukos
9 priedas	Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimui naudotos apklausos klausimynas
10 priedas	Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimo duomenys.
11 priedas	Informacinių, poreikių tyrimo renginių - susitikimų su gyventojais dalyvių sąrašai
12 priedas	Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.
13 priedas	Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.
14 priedas	Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.
15 priedas	Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.

1 priedas. VVG narių sąrašas

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	Papildoma informacija
1	2	3	4	5	6
1.	Birutės kaimo bendruomenė	Vilma Rudinskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šeštokų sen.	
2.	Krosnos miestelio bendruomenės komitetas	Audronė Kimbirauskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Krosnos sen.	
3.	Mikniškių kaimo bendruomenės komitetas	Liana Audzevičienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šeštokų sen.	
4.	Seirijų bendruomenės komitetas	Česlova Šmulkštienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Seirijų sen.	
5.	Stebulių bendruomenė	Juozas Adomaitis	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Švėtežerio sen.	
6.	Uždaroji akcinė bendrovė „Dzūkų žinios“	Darius Brinza	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
7.	Varnėnų kaimo bendruomenė	Žydrūnas Rutkauskas	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Veisiejų sen.	
8.	Veisiejų seniūnijos bendruomenės komitetas	Zenonas Sabaliauskas	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Veisiejų sen.	
9.	Kapčiamiesčio bendruomenė	Raminta Karauskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Kapčiamiesčio sen.	
10.	Lazdijų rajono savivaldybė	Ausma Miškinienė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	
11.	N. Kirsnos kaimo bendruomenės komitetas	Neringa Apolskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šeštokų sen.	
12.	Lazdijų rajono Krikštonių kaimo bendruomenės komitetas	Lena Švetkauskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Noragėlių sen.	

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	Papildoma informacija
13.	Lazdijų rajono Kučiūnų kaimo bendruomenės komitetas	Onutė Bračiulienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Kučiūnų sen.	
14.	Viešojo įstaiga Lazdijų kultūros centras	Arūnas Sujeta	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	
15.	Būdviečio kaimo bendruomenė	Reda Uzdilienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Būdviečio sen.	
16.	Jukneliškės kaimo bendruomenės komitetas	Daiva Bagackienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šeštokų sen.	
17.	Lazdijų r. Veisiejų Sigito Gedos gimnazija	Jurgita Mozerienė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	
18.	Lazdijų rajono savivaldybės viešojo biblioteka	Vaiva Malinauskienė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	
19.	VšĮ "Lazdijų turizmo informacinis centras"	l.e.p. Jolita Bakšaitė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	
20.	Barčių kaimo bendruomenė	Ramunė Janavičiūtė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Veisiejų sen.	
21.	A. Kašalyno personalinė įmonė	Artūras Kašalynas	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Šventežerio sen.	
22.	Avižienių bendruomenė	Alius Blaževičius	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Seirijų sen.	
23.	K. Matulevičiaus firma "Ryto žvaigždė"	Kęstutis Matulevičius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
24.	Lazdijų r. Šventežerio mokykla	Edmundas Čečeta	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	
25.	Lazdijų r. Šeštokų mokykla	Alma Burbaitė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	
26.	Lazdijų rajono Mikyčių kaimo bendruomenės komiteta	Aksana Daugvilienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šventežerio sen.	

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	Papildoma informacija
27.	Lazdijų rajono Rolių kaimo bendruomenės komitetas	Linas Piličiauskas	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šeštokų sen.	
28.	Naujosios Kirsnos jaunimo užimtumo centras	Jolita Bujanauskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šeštokų sen.	
29.	Senųjų Šeštokų bendruomenė	Rimas Jarmala	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šeštokų sen.	
30.	Gegutės kaimo bendruomenė	Vilma Sabaliauskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Veisiejų sen.	
31.	Asociacija "Lazdijų laisvalaikio klubas"	Daivutė Valaikienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Lazdijų sen.	
32.	Nemajūnų kaimo bendruomenė	Lina Valentukevičienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Lazdijų sen.	
33.	Vidzgailų kaimo bendruomenės komitetas	Dovilė Zilinkienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Būdviečio sen.	
34.	Loretos Zajankauskienės personalinė įmonė	Loreta Zajankauskienė	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
35.	Metelių kaimo bendruomenė "Tarp Dusios ir Metelio"	Ramunė Botvičienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Seirijų sen.	
36.	Noragėlių krašto bendruomenė	Žaneta Stravinskaitė-Burbulevičienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Noragėlių sen.	
37.	Šventežerio bendruomenės komitetas	Alius Juodzevičius	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šventežerio sen.	
38.	UAB „Sprendimai verslo plėtrai“	Edvardas Bartnykas	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
39.	Vytautų kaimo bendruomenė	Jurgita Gudeliauskaitė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Veisiejų sen.	
40.	Stebulių ateities bendruomenė	Mantas Jančiukas	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šventežerio sen.	
41.	Teizų kaimo ir kitų kaimų	Angelė Laukionienė	Pilietinės visuomenės sektorius	Šventežerio sen.	

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	Papildoma informacija
	bendruomenė		(socialiniai interesai)		
42.	Aštriosios Kirsnos bendruomenė	Ramunė Kajokienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Būdviečio sen.	
43.	Kaimo bendruomenė „Galstas“	Arturas Margelis	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Lazdijų sen.	
44.	UAB „Auroros paslaugos“	Dainius Žukauskas	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
45.	Asociacija Žagarių kaimo bendruomenė	Lijana Kubilienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Seirijų sen.	
46.	UAB „Dailida“	Remigijus Liaukonis	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
47.	MB „Venticija“	Mantas Karaliūnas	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
48.	Žemaitkiemio kaimo bendruomenė	Robertas Verkevičius	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Lazdijų sen.	
49.	MB „Kirpeksa“	Ligita Jurkonienė	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
50.	UAB „Meika“	Eimantas Radzvilavičius	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	
51.	Lazdijų rajono Seiliūnų krašto bendruomenės komitetas	Rasa Banevičienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Noragėlių sen.	

2 priedas. VVG kolegialaus valdymo organo (KVO) narių sąrašas

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	KVO narys nuo	Papildoma informacija
1	2	3	4	5	6	7
1.	Lazdijų rajono savivaldybės administracija	Neringa Apolskienė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	2023-03-15	
2.	Lazdijų rajono savivaldybės administracija	Indrė Adomynienė	Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	2023-03-15	
3.	Metelių kaimo bendruomenė „Tarp Dusios ir Metelio“	Ramunė Botvičienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Seirijų seniūnija	2023-03-15	
4.	Senųjų Šeštokų bendruomenė	Rimas Jarmala	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Šeštokų seniūnija	2023-03-15	
5.	MB „Kirpeksa“	Ligita Jurkonienė	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	2023-03-15	
6.	MB „Venticija“	Mantas Karaliūnas	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	2023-03-15	
7.	Kapčiamiesčio bendruomenė	Raminta Karauskienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Kapčiamiesčio seniūnija	2023-03-15	
8.	Veisiejų seniūnijos bendruomenės komitetas	Eglė Kubilienė	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Veisiejų seniūnija	2023-03-15	
9.	UAB „Dailida“	Remigijus Liaukonis	Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	Lazdijų rajono savivaldybė	2023-03-15	
10.	UAB „MEIKA“	Eimantas	Verslo sektorius	Lazdijų rajono savivaldybė	2023-03-15	

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Atstovo vardas ir pavardė	Atstovaujamas sektorius	Atstovaujama VVG teritorijos savivaldybė (jei aktualu) ir seniūnija	KVO narys nuo	Papildoma informacija
		Radzvilavičius	(privatūs ekonominiai interesai)	savivaldybė		
11.	Lazdijų rajono Krikštonių kaimo bendruomenės komitetas	Dainius Žekevičius	Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	Noragėlių seniūnija	2023-03-15	

3 priedas. VVG administracijos darbuotojai

Eil. Nr.	Pareigybė	Reikalavimai išsilavinimui ir kvalifikacijai	Funkcijos	Darbuotojo vardas ir pavardė
1	2	3	4	5
1.	VPS administravimo vadovas	VPS vadovu gali dirbti asmuo, turintis aukštąjį universitetinį išsilavinimą. VPS vadovas privalo: 1. mokėti bent vieną užsienio kalbą; 2. mokėti dirbti kompiuteriu (MS Word, MS Excel, Power Point, Internet Explorer); 3. mokėti valdyti, kaupti, analizuoti, apibendrinti informaciją ir rengti vidaus tvarkomuosius, organizacinius, informacinius dokumentus bei išvadas; 4. išmanyti raštvedybos reikalavimus; 5. mokėti taikyti strateginio planavimo principus ir metodus; 6. turėti ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę nei negu 5 metų	VPS vadovas atlieka šias funkcijas: 1. administruoja, planuoja, organizuoja ir koordinuoja VPS įgyvendinimo veiklas; 2. atlieka VPS įgyvendinimo stebėseną ir teikia kasmetines ataskaitas ir kitą reikalingą informaciją visuotiniam narių susirinkimui ir Dzūkijos VVG valdybai, Nacionalinei mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos, kitoms kontroliuojančioms institucijoms; 3. rengia, derina su Nacionaline mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos, ir Dzūkijos VVG valdybai tvirtinti teikia kvietimų teikti vietos projektus dokumentus; 4. organizuoja vietos projektų atrankos posėdžius;	Edita Gudišauskienė

Eil. Nr.	Pareigybė	Reikalavimai išsilavinimui ir kvalifikacijai	Funkcijos	Darbuotojo vardas ir pavardė
1	2	3	4	5
		darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje; 7.turėti vairuotojo pažymėjimą.	<p>5. kviečia Dzūkijos VVG narius į visuotinius susirinkimus;</p> <p>6. esant poreikiui dalyvauja mokymuose, seminaruose ir kituose renginiuose bei užtikrina kitų darbuotojų dalyvavimą juose;</p> <p>7. bendradarbiauja su VPS kontroliuojančiais asmenimis, laiku organizuoja prašomos informacijos pateikimą;</p> <p>8. palaiko ryšius su Dzūkijos VVG nariais ir vietos projektų pareiškėjais;</p> <p>9. teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą Dzūkijos VVG nariams ir vietos projektų pareiškėjams;</p> <p>10. užtikrina dokumentų rengimą ir saugojimą pagal VPS įgyvendinimo sutarčių sąlygas, administravimo taisykles bei raštvedybos taisykles;</p> <p>11. atstovauja Dzūkijos VVG ir jos interesus įvairiuose renginiuose, nacionalinių ir tarptautinių tinklų veikloje.</p>	
2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Projekto finansininku gali dirbti asmuo, turintis aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje. Projekto finansininkas privalo: 1. turėti ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir	Projekto finansininkas atlieka šias funkcijas: 1. organizuoja finansinę ir buhalterinę apskaitą ir kontroliuoja, kad ataskaitiniai duomenys būtų teisingi ir savalaikiai pateikti finansų bei statistikos organams; 2. užtikrina finansinių – ūkinių operacijų teisėtumą, tinkamą dokumentų įforminimą; 3. laiku bei teisingai apskaito visas	Virginija Mazėtienė

Eil. Nr.	Pareigybė	Reikalavimai išsilavinimui ir kvalifikacijai	Funkcijos	Darbuotojo vardas ir pavardė
1	2	3	4	5
		<p>(arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant Vietos plėtros strategijas.</p> <p>2. žinoti buhalterinės apskaitos pagrindus, mokėti naudotis metodine literatūra;</p> <p>3. mokėti valdyti, kaupti, analizuoti, apibendrinti informaciją ir rengti vidaus tvarkomuosius, organizacinius, informacinius dokumentus bei išvadas;</p> <p>4. mokėti kaupti, sisteminti, valdyti, analizuoti informaciją bei rengti išvadas;</p> <p>5. išmanyti raštvedybos reikalavimus;</p> <p>6. mokėti dirbti kompiuteriu (Word, Excel, Power Point, Internet Explorer); turėti vairuotojo pažymėjimą.</p>	<p>pinigines, materialines vertybes bei pagrindines priemones, fiksuoja buhalterinės apskaitos dokumentuose operacijas, susijusias su lėšų cirkuliacija;</p> <p>4. sudaro metines apyskaitas, dalyvauja atliekant metines inventorizacijas;</p> <p>5. teisingai ir laiku pristato buhalterinės apskaitos ataskaitas Dzūkijos VVG valdymo organams;</p> <p>6. užtikrina, kad laiku būtų atsiskaitoma su valstybės, biudžeto ir kitomis valstybinėmis institucijomis bei tiekėjais;</p> <p>7. tvarko buhalterinius dokumentus ir organizuoja Dzūkijos VVG buhalterinių dokumentų bylų sudarymą, registravimą, tvarkymą ir archyvavimą;</p> <p>8. rengia Strategijos įgyvendinimo mokėjimo prašymus ir pateikia juos Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (toliau- NMA);</p> <p>9. dalyvauja rengiant vietos projektų finansavimo sąlygų aprašus, kvietimų dokumentaciją;</p> <p>10. vertina vietos projektų paraiškas;</p> <p>11. priima vietos projekto vykdytojų mokėjimo prašymus, atlieka jų vertinimą ir teikia mokėjimo prašymus NMA;</p> <p>12. dalyvauja atliekant vietos projektų ir savanoriško darbo patikras;</p> <p>13. palaiko ryšius su Dzūkijos VVG nariais ir vietos projektų pareiškėjais;</p>	

Eil. Nr.	Pareigybė	Reikalavimai išsilavinimui ir kvalifikacijai	Funkcijos	Darbuotojo vardas ir pavardė
1	2	3	4	5
			14. teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą Dzūkijos VVG nariams ir vietos projektų pareiškėjams; 15. vykdo kitas Strategijos įgyvendinimo veiklas savo kompetencijos ribose, Dzūkijos VVG pirmininko žodinius ir rašytinius nurodymus ir pavedimus.	
3.	VPS administratorius	-		
4.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Viešųjų ryšių specialistu gali dirbti asmuo, turintis aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą išsilavinimą, taip pat turintis žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse arba turintis ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje. Viešųjų ryšių specialistas privalo: 1. mokėti bent vieną užsienio kalbą; 2. mokėti dirbti kompiuteriu (MS Word, MS Excel, Power Point, Internet Explorer ir kitomis aktualiomis programomis); 3. mokėti valdyti, kaupti, analizuoti, apibendrinti, perduoti informaciją ir rengti vidaus tvarkomuosius, organizacinius, informacinius dokumentus bei išvadas; 4. išmanyti raštvedybos reikalavimus; 5. mokėti taikyti strateginio	Viešųjų ryšių specialistas atlieka šias funkcijas: 1. vykdo Strategijos įgyvendinimo veiklas; 2. parenka ir įgyvendina Strategijos viešinimo priemones; 3. vykdo viešųjų ryšių kampanijas, vykdo bendravimą su žiniasklaida, rengia straipsnius; 4. organizuoja susitikimus su potencialiais projektų vykdytojais ir vykdo reguliarius Strategijos bei jos įgyvendinimo pristatymus, užtikrina, kad įgyvendinant Strategiją būtų laikomasi visų LEADER metodo bei horizontaliųjų principų; 5. vykdo Strategijos bei Dzūkijos VVG veiklos viešinimą Dzūkijos VVG interneto svetainėje www.dzukijosvvg.lt ir socialiniame tinkle Facebook; 6. organizuoja potencialių projektų vykdytojų mokymus; 7. rengia viešųjų pirkimų dokumentus, vykdo viešųjų pirkimų procedūras, derina viešųjų pirkimų dokumentus su Nacionaline mokėjimo agentūra; 8. teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę	Edita Pankevičienė

Eil. Nr.	Pareigybė	Reikalavimai išsilavinimui ir kvalifikacijai	Funkcijos	Darbuotojo vardas ir pavardė
1	2	3	4	5
		planavimo principus ir metodus; 6. turėti patirties įgyvendinant projektus; 7. turėti vairuotojo pažymėjimą.	pagalbą Dzūkijos VVG nariams ir vietos projektų pareiškėjams Strategijos įgyvendinimo klausimais; 9. priima ir tikrina vietos projektų ataskaitas ir papildomus dokumentus; 10. vykdo kitas Strategijos įgyvendinimo veiklas savo kompetencijos ribose, Dzūkijos VVG pirmininko žodinius ir rašytinius nurodymus ir pavedimus.	

4 priedas. VPS priemonių rezultato rodikliai ir jų reikšmių pagrindimas**1. VPS priemonių rezultato rodikliai (ES bendrieji):**

Žr. VPS II dalies (Excel) 11.1 lapą (1 lentelė).

2. VPS rodikliai (produkto, rezultato) VPS priemonių lygiu:

Netaikoma

Taikoma

3. VPS priemonių rezultato rodiklių reikšmių pagrindimas:

Žr. VPS II dalies (Excel) 12 lapą.

4. Įgyvendinant VPS planuojamų sukurti darbo vietų paskirstymas pagal amžių ir lytį:

Netaikoma

Taikoma

5 priedas. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)

Eil. Nr.	Strateginis dokumentas	VPS sąsajos pagrindimas	
1.	VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	Lazdijų rajono savivaldybės 2021-2027 metų strateginis plėtros planas	Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023 - 2027 m., numatytos priemonės
		<p>Lazdijų rajono savivaldybės 2021-2027 metų strateginio plėtros plano tikslai, uždaviniai prie kurių pasiekimo prisidės VPS priemonės.</p> <p>2.1. Tikslas. Vystyti palankią aplinką investicijoms ir verslui</p> <p>2.1.1. Uždavinys. Išvystyti pramonės zoną ir sudaryti sąlygas inovatyvių verslų atsiradimui</p> <p>2.1.2. Uždavinys. Užtikrinti smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą bei skatinti gyventojų verslumą</p> <p>2.3. Tikslas. Skatinti alternatyvią veiklą kaime ir klimatui draugišką žemės ūkį</p> <p>2.3.1. Uždavinys. Vystyti inovatyvų žemės ūkį, didinti vietos produktų pasiūlą ir plėtoti alternatyvias veiklas</p> <p>3.1. Tikslas. Gerinti ir plėsti turizmo paslaugų kokybę ir infrastruktūrą</p> <p>3.1.2. Uždavinys. Atnaujinti ir įrengti turistams skirtą infrastruktūrą</p>	Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti. Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti
		<p>2.3. Tikslas. Skatinti alternatyvią veiklą kaime ir klimatui draugišką žemės ūkį</p> <p>2.3.1. Uždavinys. Vystyti inovatyvų žemės ūkį, didinti vietos produktų pasiūlą ir plėtoti alternatyvias veiklas</p>	Skaitmeninių gebėjimų žemės ūkyje ugdymas
		<p>1.1. Tikslas. Stiprinti švietimo, kultūros ir sporto sistemą.</p> <p>1.1.1. Uždavinys. Užtikrinti kokybiško švietimo prieinamumą ir nuolatinį tobulinimą</p> <p>1.1.2. Uždavinys. Gerinti kultūros paslaugų kokybę ir prieinamumą</p>	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra

		<p>1.1.3. Uždavinys. Užtikrinti sporto paslaugų kokybę ir prieinamumą 1.2. Tikslas. Gerinti socialinių ir sveikatos paslaugų kokybę 1.2.1. Uždavinys. Gerinti aplinką veikti nevyriausybinėms organizacijoms ir bendruomenėms 1.2.2. Uždavinys. Gerinti visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę 1.2.3. Uždavinys. Užtikrinti socialinių paslaugų plėtrą 2.1. Tikslas. Vystyti palankią aplinką investicijoms ir verslui 2.1.1. Uždavinys. Išvystyti pramonės zoną ir sudaryti sąlygas inovatyvių verslų atsiradimui 3.1. Tikslas. Gerinti ir plėsti turizmo paslaugų kokybę ir infrastruktūrą 3.1.1. Uždavinys. Kurti, plėtoti bei skaitmeninti paslaugų paketus 3.3. Tikslas. Formuoti išskirtinę rajono tapatybę 3.3.1. Uždavinys. Suformuoti rajono pasienio ir jotvingių krašto tapatybę</p>	
		<p>1.3. Tikslas. Skatinti gyventojų įsitraukimą į sprendimų priėmimo procesus 3.3. Tikslas. Formuoti išskirtinę rajono tapatybę 3.3.1. Uždavinys. Suformuoti rajono pasienio ir jotvingių krašto tapatybę</p>	<p>Kaimo gyventojų aktyvumo, bendruomeniškumo ir gebėjimų stiprinimas</p>
		<p>1.1. Tikslas. Stiprinti švietimo, kultūros ir sporto sistemą. 1.1.1. Uždavinys. Užtikrinti kokybiško švietimo prieinamumą ir nuolatinį tobulinimą 1.1.2. Uždavinys. Gerinti kultūros paslaugų kokybę ir prieinamumą 1.1.3. Uždavinys. Užtikrinti sporto paslaugų kokybę ir prieinamumą 1.2. Tikslas. Gerinti socialinių ir sveikatos paslaugų kokybę 1.2.1. Uždavinys. Gerinti aplinką veikti nevyriausybinėms organizacijoms ir bendruomenėms 1.2.2. Uždavinys. Gerinti visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę 1.2.3. Uždavinys. Užtikrinti socialinių paslaugų plėtrą 3.3. Tikslas. Formuoti išskirtinę rajono tapatybę</p>	<p>Viešųjų bei socialinių paslaugų kūrimas ir plėtra</p>

		3.3.1. Uždavinys. Suformuoti rajono pasienio ir jotvingių krašto tapatybę	
		<p>1.1. Tikslas. Stiprinti švietimo, kultūros ir sporto sistemą.</p> <p>1.1.1. Uždavinys. Užtikrinti kokybiško švietimo prieinamumą ir nuolatinį tobulinimą</p> <p>1.1.2. Uždavinys. Gerinti kultūros paslaugų kokybę ir prieinamumą</p> <p>1.1.3. Uždavinys. Užtikrinti sporto paslaugų kokybę ir prieinamumą</p> <p>1.2. Tikslas. Gerinti socialinių ir sveikatos paslaugų kokybę</p> <p>1.2.1. Uždavinys. Gerinti aplinką veikti nevyriausybinėms organizacijoms ir bendruomenėms</p> <p>1.2.2. Uždavinys. Gerinti visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę</p> <p>1.2.3. Uždavinys. Užtikrinti socialinių paslaugų plėtrą</p> <p>1.4. Tikslas. Plėtoti patrauklią viešąją infrastruktūrą ir gyvenamąją aplinką</p> <p>1.4.1. Uždavinys. Užtikrinti viešos infrastruktūros atnaujinimą ir plėtrą</p>	Infrastruktūros kūrimas viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui
		<p>1.1. Tikslas. Stiprinti švietimo, kultūros ir sporto sistemą.</p> <p>1.1.1. Uždavinys. Užtikrinti kokybiško švietimo prieinamumą ir nuolatinį tobulinimą</p> <p>1.1.2. Uždavinys. Gerinti kultūros paslaugų kokybę ir prieinamumą</p> <p>1.1.3. Uždavinys. Užtikrinti sporto paslaugų kokybę ir prieinamumą</p> <p>1.2. Tikslas. Gerinti socialinių ir sveikatos paslaugų kokybę</p> <p>1.2.1. Uždavinys. Gerinti aplinką veikti nevyriausybinėms organizacijoms ir bendruomenėms</p> <p>1.2.2. Uždavinys. Gerinti visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę</p> <p>1.2.3. Uždavinys. Užtikrinti socialinių paslaugų plėtrą</p> <p>2.1. Tikslas. Vystyti palankią aplinką investicijoms ir verslui</p> <p>2.1.1. Uždavinys. Išvystyti pramonės zoną ir sudaryti sąlygas inovatyvių verslų atsiradimui</p> <p>2.3. Tikslas. Skatinti alternatyvią veiklą kaime ir klimatui draugišką žemės ūkį</p>	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra

		<p>2.3.1. Uždavinys. Vystyti inovatyvų žemės ūkį, didinti vietos produktų pasiūlą ir plėtoti alternatyvias veiklas</p> <p>3.1. Tikslas. Gerinti ir plėsti turizmo paslaugų kokybę ir infrastruktūrą</p> <p>3.1.1. Uždavinys. Kurti, plėtoti bei skaitmeninti paslaugų paketus</p> <p>3.1.2. Uždavinys. Atnaujinti ir įrengti turistams skirtą infrastruktūrą</p> <p>3.2. Tikslas. Pritaikyti gamtos ir kultūros paveldo objektus turizmo reikmėms</p> <p>3.2.1. Uždavinys. Atnaujinti ir įrengti turizmui patrauklius Lazdijų rajono savivaldybės gamtos ir kultūros paveldo objektus</p> <p>3.3. Tikslas. Formuoti išskirtinę rajono tapatybę</p> <p>3.3.1. Uždavinys. Suformuoti rajono pasienio ir jotvingių krašto tapatybę</p>	
		<p>1.2. Tikslas. Gerinti socialinių ir sveikatos paslaugų kokybę</p> <p>1.2.1. Uždavinys. Gerinti aplinką veikti nevyriausybinėms organizacijoms ir bendruomenėms</p> <p>2.1. Tikslas. Vystyti palankią aplinką investicijoms ir verslui</p> <p>2.1.2. Uždavinys. Užtikrinti smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą bei skatinti gyventojų verslumą</p> <p>3.1. Tikslas. Gerinti ir plėsti turizmo paslaugų kokybę ir infrastruktūrą</p> <p>3.1.1. Uždavinys. Kurti, plėtoti bei skaitmeninti paslaugų paketus</p>	Sumanaus kaimo kūrimo idėjų generavimas
2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	<p>2022 – 2030 metų Alytaus regiono plėtros planas</p> <p>2022 – 2030 metų Alytaus regiono plėtros planas plano tikslai, uždaviniai, prie kurių pasiekimo prisidės VPS priemonės.</p> <p>3. Tikslas. Stiprinti regiono konkurencinį pranašumą.</p> <p>3.1. Uždavinys. Užtikrinti tolygią ekonominių, kultūros bei turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrą bei įvairovę.</p> <p>3 tikslas: Stiprinti regiono konkurencinį pranašumą.</p> <p>3.1. uždavinys: Užtikrinti tolygią ekonominių, kultūros bei turizmo</p>	<p>Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023 - 2027 m., numatytos priemonės</p> <p>Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti; Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti.</p> <p>Socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p>

		infrastruktūros ir paslaugų plėtrą bei įvairovę.	
		2 tikslas. Gerinti gyvenamosios aplinkos tvarumą. 2.2. uždavinys Sudaryti sąlygas gerinti aplinkos ir gyvenimo kokybę. 3 tikslas: Stiprinti regiono konkurencinį pranašumą. 3.1. uždavinys: Užtikrinti tolygią ekonominių, kultūros bei turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrą bei įvairovę.	Kaimo gyventojų aktyvumo, bendruomeniškumo ir gebėjimų stiprinimas
		1 tikslas. Gerinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą. 1.2. uždavinys. Padidinti sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų prieinamumą ir įvairovę, patenkinti aprūpinimo socialiniu būstu poreikį.	Viešųjų bei socialinių paslaugų kūrimas ir plėtra
		1 tikslas. Gerinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą. 1.2. uždavinys Padidinti sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų prieinamumą ir įvairovę, patenkinti aprūpinimo socialiniu būstu poreikį.	Infrastruktūros kūrimas viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui
		3 tikslas. Stiprinti regiono konkurencinį pranašumą 3.1. uždavinys. Užtikrinti tolygią ekonominių, kultūros bei turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrą bei įvairovę	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra
3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija	Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023 - 2027 m. , numatytos priemonės
		BJRS tikslas: „Padidinti gyventojų gerovę“	Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti; Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti.
		BJRS tikslas: „Padidinti gyventojų gerovę“	Skaitmeninių gebėjimų žemės ūkyje ugdymas
		BJRS tikslas: „Padidinti gyventojų gerovę“	Socialinio verslo kūrimas ir plėtra
		BJRS tikslas: „Padidinti gyventojų gerovę“	Kaimo gyventojų aktyvumo, bendruomeniškumo ir

			gebėjimų stiprinimas
		BJRS tikslas: „Padidinti gyventojų gerovę“	Viešųjų bei socialinių paslaugų kūrimas ir plėtra
		BJRS tikslas: „Padidinti gyventojų gerovę“	Infrastruktūros kūrimas viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui
		BJRS tikslas: „Padidinti gyventojų gerovę“	Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra
		BJRS tikslas: „Padidinti gyventojų gerovę“	Sumanaus kaimo kūrimo idėjų generavimas
4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	Neaktualu	

6 priedas. VPS rengimo metu gautų pastabų suvestinė

Eil. Nr.	Pastabos autorius (vardas, pavardė, organizacija), gavimo būdas (žodžiu, raštu, VPS pristatymo, susitikimo metu ar pan.)	Pastabos gavimo data	Pastaba	VVG atsakymas ir veiksmai reaguojant į pastabą
1	2	3	4	5
1.	Lazdijų rajono savivaldybės administracija, el. paštu, raštu.	2023-05-26	<p>Dėl 7 priemonės Infrastruktūros kūrimas viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Priemonės pavadinimą patikslinti į Infrastruktūros kūrimas viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui, sąlygų verslo ir turizmo plėtrai sudarymui * Remiamas veiklas papildyti taip: Viešojo naudojimo infrastruktūros, susijusios su viešųjų paslaugų teikimu (laisvalaikio, poilsio, sporto, kultūros ir pan. veikla), sąlygų verslo ir turizmo plėtrai sudarymu sukūrimas ar atnaujinimas * Numatomą paramos sumą priemonei bei maksimalią paramos sumą 1 projektui padidinti iki 100000 Eur, atitinkamai sumažinant kitos priemonės sumą (priemonės Nr. 5 arba Nr. 2) 	Pagal pastabą patikslinta 7 priemonė ir 2 priemonės biudžetas.

7 priedas. Informacijos, statistinių duomenų šaltiniai

- 1- Oficialios statistikos portalas. [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
- 2- Lazdijų rajono savivaldybė [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://www.lazdijai.lt/savivaldybe/apie-savivaldybe/geografija/76>
- 3- Lazdijų rajono ežerai [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: https://lt.wikipedia.org/wiki/S%C4%85ra%C5%A1as:Lazdij%C5%B3_rajono_e%C5%BEerai
- 4- Lazdijų rajono savivaldybė. Seniūnijos. [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://www.lazdijai.lt/savivaldybe/administracija/seniunijos/155>
- 5- Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=8387da80-7dbc-41d4-9d19-e4ae22352254#/>
- 6- Gyventojai skaičius 2011 ir 2021 m. surašymo duomenimis. Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=8387da80-7dbc-41d4-9d19-e4ae22352254#/>
- 7- Kaimo turizmo sodybos. VšĮ „Lazdijų turizmo informacinis centras“ Prieiga per internetą: <https://www.lazdijai-turizmas.lt/apgyvendinimas/>
- 8- Regioniniai parkai. Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcija . Prieiga per internetą: <https://dzukijosuvalkijosstd.lrv.lt/>
- 9- Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=8387da80-7dbc-41d4-9d19-e4ae22352254#/>
- 10- Nuolatinių gyventojų skaičius. Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
- 11- Gyventojai pagal amžių ir seniūnijas. Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=50815ed4-44c7-463f-878a-7e4ec0c144e7#/>
- 12- Išvykusiųjų skaičius Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
- 13- Atvykusiųjų skaičius. Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
- 14- Gimusiųjų skaičius. Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
- 15- Mirusiųjų skaičius. Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
- 16- Medianinis gyventojų amžius. Oficialios statistikos portalas [žiūrėta 2023-02-10]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

- 32- Lazdijų rajono savivaldybės 2023-2025 m. strateginis veiklos planas
<https://teisineinformacija.lt/lazdijai/document/67658>
- 33- Veikiančių kaimo bendruomeninių organizacijų sąrašas. Viešoji įstaiga Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra. [žiūrėta 2023-04-03].Prieiga per internetą:
https://www.litfood.lt/media/file/Kaimo-bendruomenes/savadas/Lietuvoje+veikian%C4%8Di%C5%B3+KBO+savadas_20230303.pdf
- 34- Lazdijų rajono savivaldybės biblioteka. žiūrėta 2023-04-03].Prieiga per internetą:
<https://www.rsvb.lt/lt/bibliotekos-struktura/padaliniai>
- 35- VšĮ Lazdijų kultūros centras. žiūrėta 2023-04-03].Prieiga per internetą:
<https://www.lazdijukulturoscentras.lt/>
- 36- Lazdijų krašto muziejus. žiūrėta 2023-04-03].Prieiga per internetą:
<http://www.lazdijumuziejus.lt/lt>
- 37- Tautinis paveldas. žiūrėta 2023-04-03].Prieiga per internetą:
https://www.tautinispaveldas.lt/listings/?search_keywords=&search_categories%5B%5D=&job_region_select%5B%5D=270&submit=
- 38- Lankytinos vietos. VšĮ „Lazdijų turizmo informacinis centras“. žiūrėta 2023-04-03].Prieiga per internetą: <https://www.lazdijai-turizmas.lt/lankytinios-vietos/>
- 39- 2022 – 2030 metų Alytaus regiono plėtros planas. Alytaus regiono plėtros taryba žiūrėta 2023-04-14 .Prieiga per internetą: <https://alytausregionas.lt/veikla/regiono-pletra/pletros-planai/>

8 priedas. Kaimo bendruomenių veiklos strategijų 2022-2027 m. ištraukos

Priedas pateikiamas prie Paramos paraiškos.

9 priedas. Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimui naudotos apklausos anketos klausimynas

Priedas pateikiamas prie Paramos paraiškos.

10 priedas. Lazdijų rajono savivaldybės kaimo gyventojų ir organizacijų poreikių tyrimo duomenys

Priedas pateikiamas prie Paramos paraiškos.

11 priedas. Informacinių, poreikių tyrimo renginių - susitikimų su gyventojais dalyvių sąrašai

Priedas pateikiamas prie Paramos paraiškos.
